

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

**Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΦΡΑΣΗ ΓΝΩΜΗΣ
ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ**

της

ΝΤΕΜΟΥ ΑΡΓΥΡΩ – ΝΙΚΟΛΕΤΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΝΕΓΚΑΚΗΣ Ι. ΧΡΗΣΤΟΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Οκτώβριος 2012

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΦΡΑΣΗ ΓΝΩΜΗΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ» εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική» του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στηριζόμενη στην εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία και αρθρογραφία καθώς και σε πρωτογενή εμπειρική έρευνα.

Μέσα από τις επόμενες γραμμές θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Νεγκάκη Χρήστο για την πολύτιμη βοήθεια του και την συμβολή του στην επιτυχή ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας, όπως και στον κ. Λαδά Ανέστη για την ενισχυτική και συγχρόνως ενθαρρυντική κριτική του κατά τη συγγραφή της εν λόγω διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου για την αστείρευτη δύναμη που μου προσέφεραν όλο αυτό το διάστημα μέχρι και την ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Περίληψη

Στις μέρες μας, οι απαιτήσεις και οι προσδοκίες από τον εσωτερικό έλεγχο είναι περισσότερες από ποτέ. Ένας από τους παράγοντες που συνέβαλλε στην παγκόσμια οικονομική κρίση είναι η αδυναμία παροχής αξιόπιστων πληροφοριών. Το γεγονός αυτό συνδέεται άμεσα με τον έλεγχο καθώς σημαντικό ρόλο έχουν σε αυτόν οι ελεγκτές και τα ελεγκτικά πρότυπα.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας γίνεται προσπάθεια παρουσίασης της αξίας και της σπουδαιότητας του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο. Το θεωρητικό μέρος της συγκεκριμένης εργασίας βασίζεται σε εισαγωγικές έννοιες του έλεγχου- εσωτερικού ελέγχου (ορισμός – διάκριση – αναγκαιότητα – σκοπός – είδη ελέγχου), στη συνέχεια ακολουθεί ανάλυση του συστήματος και της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου και στο τέλος παρουσιάζονται τα διεθνή πρότυπα εσωτερικού ελέγχου.

Το ερευνητικό μέρος της εργασίας περιλαμβάνει μία εμπειρική μελέτη αναφορικά με το πως ο εσωτερικός έλεγχος επηρέασε ώστε να μην καταθέσουν εξαμηνιαίο ισολογισμό το 2012 εννέα τραπεζικά ιδρύματα και δέκα τέσσερις εισηγμένες εταιρίες.

Τα αποτελέσματα της εργασίας συγκλίνουν στο συμπέρασμα πως ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος προσθέτει αξία, βελτιώνει την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των κινδύνων και των λειτουργιών της επιχείρησης.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
Περίληψη.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.1 Σκοπός της παρούσας εργασίας.....	6
1.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	7
1.3 Δομή της εργασίας.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	9
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	14
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	14
3.1 Ορισμός Ελεγκτικής	14
3.1.1 Αντικείμενο και Υποκείμενο του Ελέγχου	14
3.1.2 Κατηγορίες Ελέγχων.....	16
3.2 Εσωτερικός Έλεγχος – Ορισμός.....	18
3.2.1 Διάκριση της έννοιας.....	21
3.2.2 Χρησιμότητα - Αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου	22
3.2.3 Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου	23
3.2.4 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου	24
3.2.5 Ο Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου στη Διαχείριση Κινδύνων.....	30
3.2.6 Νομικό Πλαίσιο.....	32
3.3. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου	33
3.3.1. Χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου	34
3.3.2 Αδυναμίες του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου	37
3.3.3 Η αξιολόγηση του συστήματος	38
3.3.4. Περιορισμοί συστήματος εσωτερικού ελέγχου	39
3.4 Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου.....	40
3.4.1. Η Σημασία και ο Σκοπός της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου	41
3.5. Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση.....	43
3.5.1 Εσωτερικός Κανονισμός και Εσωτερικός Έλεγχος Σύμφωνα με την Εταιρική Διακυβέρνηση.....	44
3.6 Εσωτερικός έλεγχος και αξιοπιστία οικονομικών καταστάσεων	46
3.7 Μειονεκτήματα του εσωτερικού ελέγχου	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	50
ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ & ΠΡΟΤΥΠΑ.....	50
4.1. Κώδικας Δεοντολογίας	50
4.2. Ελεγκτικά Πρότυπα για τον Εσωτερικό Έλεγχο	52
4.2.1. Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και Διεθνή Πρότυπα Δικλίδων Ποιότητας.....	52
4.2.2. Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 610: Χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών.....	54
4.3 Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου από τη σκοπιά των Ελεγκτικών Προτύπων	57
4.3.1 Πρότυπα Επαγγελματικής Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου.....	60
4.3.2 Πρότυπα του ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών των ΗΠΑ (IIA).....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	66
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	69
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	69
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα στην πολύπλοκη και ραγδαίως εξελισσόμενη σημερινή οικονομική πραγματικότητα, ο ρόλος του ελεγκτή αποκτά μια συνεχώς αυξανόμενη σημασία. Ο έλεγχος των μεγάλων οικονομικών μονάδων που συγκεντρώνουν συνήθως αξιόλογο πλούτο, ο οποίος είναι κτήμα ενός ευρύτερου φάσματος κοινωνικών τάξεων, καθίσταται σήμερα όλο και πιο επιτακτικός. Ο πειρασμός για ατασθαλίες, καταχρήσεις, απόκρυψη στοιχείων και άλλες διαχειριστικές ανωμαλίες, προκειμένου να επωφεληθούν οικονομικά οφέλη ορισμένα άτομα, είναι μεγάλος.

Παράλληλα, η ανάγκη για να διασαφηνιστούν πλήρως οι δραστηριότητες της επιχείρησης, επιβάλλεται ο έλεγχος από ορκωτούς λογιστές μέσα από κατευθυντήριες γραμμές που χαράσσονται πάνω στα Πρότυπα Ελεγκτικής, ακόμη οι προτεινόμενοι κανόνες από το New York Stock Exchange απαιτούν από όλες τις εισηγμένες εταιρείες να διαθέτουν υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου. Φυσικά μεγάλη σημασία πρέπει να δώσουμε στον ακριβή καθορισμό των κριτηρίων μέσα από τα οποία ασκείται ο έλεγχος ανάλογα βέβαια με το συγκεκριμένο περιβάλλον της κάθε επιχείρησης και τη φιλοσοφία που οριοθετεί την έκταση και το βάθος του κάθε συγκεκριμένου ελέγχου. Η επιλογή των κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων, πάνω στα οποία θα στηριχθεί ο έλεγχος βασίζεται συνήθως στη χρήση μεθόδων στατιστικής δειγματοληψίας και στη διερεύνηση των δυνατοτήτων για ηλεκτρονική επεξεργασία των διαφόρων δεδομένων.

1.1 Σκοπός της παρούσας εργασίας

Ο σκοπός της εργασίας είναι να γίνει κατανοητή η αξία και η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου, κατά πόσο ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες προς τη διοίκηση ώστε να αντιμετωπίσει τους επιχειρηματικούς κινδύνους αλλά και προς τους εξωτερικούς ελεγκτές. Γίνεται μία προσπάθεια οριοθέτησης του Εσωτερικού Ελέγχου ως ιδιαίτερος κλάδος της ελεγκτικής επιστήμης καθώς ο εσωτερικός έλεγχος εξαπλώνεται σε όλες τις επιμέρους μονάδες ενός οργανισμού και

έχει ως απότοκο την αναγκαιότητα αναβάθμισης και περαιτέρω εξειδίκευσής του. Παρουσιάζονται οι εισαγωγικές έννοιες του εσωτερικού ελέγχου. Στόχος της εργασίας είναι να διευκρινιστούν οι διαφορές ανάμεσα στον εσωτερικό έλεγχο και το «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου». Εξετάζονται οι κίνδυνοι του εσωτερικού ελέγχου και η σημασία του στην αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Ακόμη στοχεύει στο να ορίσει τις αρμοδιότητες ενός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται από τον εσωτερικό ελεγκτή και τα πρότυπα και τους κανόνες με τους οποίους θα πρέπει να συμμορφώνεται. Η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου θα αξιολογηθεί στο ερευνητικό μέρος της εργασίας.

1.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου αξιολογείται από την εφαρμογή των νόμων και των διατάξεων και έχουν ως στόχο την ελαχιστοποίηση του κινδύνου καθώς και την προάσπιση των συμφερόντων των επενδυτών στο μέγιστο δυνατό επίπεδο, αυξάνοντας με αυτόν τρόπο τις απαιτήσεις, άρα και το κόστος του εσωτερικού ελέγχου. Ένα ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας αποτελεί η ύπαρξη της επίδρασης του εσωτερικού ελεγκτή στην έκφραση γνώμης του εξωτερικού ελεγκτή.

1.3 Δομή της εργασίας

Η διάρθρωση της εργασίας έχει ως εξής: στο Κεφάλαιο 2 παρατίθεται η βιβλιογραφική επισκόπηση των ερευνών που χρησιμοποιήθηκαν ως πηγές της εργασίας.

Στο Κεφάλαιο 3 εξετάζεται το θεσμικό πλαίσιο του ελέγχου μέσω της εξέλιξής του, πιο συγκεκριμένα γίνεται μία προσπάθεια οριοθέτησης του Εσωτερικού Ελέγχου ως ιδιαίτερος κλάδος της ελεγκτικής επιστήμης, στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποιοι ορισμοί που έχουν δοθεί , η διάκριση της έννοιας καθώς και η αναγκαιότητα , ο σκοπός και τα είδη του ελέγχου, γίνεται και διαχωρισμός του «Εσωτερικού Ελέγχου» και του «Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου». Στη συνέχεια

γίνεται αναφορά στην Εταιρική Διακυβέρνηση, στην επίδραση του εσωτερικού ελέγχου στην αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και στα μειονεκτήματα του εσωτερικού ελέγχου.

Στο Κεφάλαιο 4 αναφέρονται τα πρότυπα και οι κανόνες ελέγχου, συγκεκριμένα ο Κώδικας Δεοντολογίας, με τον οποίο πρέπει να συμμορφώνονται οι ελεγκτές, τα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα όπως και τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (IFAC), ενώ γίνεται και αναφορά στα πρότυπα που αφορούν τον εσωτερικό έλεγχο όπως και στα Πρότυπα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών των ΗΠΑ (IIA).

Στο Κεφάλαιο 5 γίνεται μία προσπάθεια ώστε να διαπιστωθεί η συσχέτιση που υπάρχει μεταξύ των κερδών των επιχειρήσεων και των τραπεζικών ιδρυμάτων που δεν δημοσίευσαν καταστάσεις αποτελεσμάτων το πρώτο εξάμηνο του έτους 2012, με το είδος γνώμης που εξέφρασαν οι ορκωτοί ελεγκτές στις ετήσιες εκθέσεις ελέγχου τα έτη 2009, 2010 και 2011.

Τέλος, στο Κεφάλαιο 6 παρατίθενται κάποια συμπεράσματα που προκύπτουν απ' την εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Στην ενότητα αυτή κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστούν περιληπτικά κάποιες έρευνες σε θέματα εσωτερικού ελέγχου.

Η έρευνα που διεξήγαγε ο Gareth το 1980 αφορούσε τη σύγκρουση των ρόλων του εσωτερικού ελεγκτή και τα προβλήματα που προκύπτουν με τους ελεγχόμενους. Η έρευνα διενεργήθηκε με την μέθοδο των ερωτηματολογίων, τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν μόνο από εσωτερικούς ελεγκτές. Τα αποτελέσματα έδειξαν αρχικά ότι η ελεγκτική λειτουργία αποτελούσε μέρος μιας διαδικασίας εποπτείας, με την καθιέρωση όμως των επαγγελματικών προτύπων κατέληξε να αποτελεί μια βασική υπηρεσία για τον οργανισμό. Παρατηρείται ακόμη ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές, εκτός από τις ελεγκτικές λειτουργίες εκτελούν και συμβουλευτικές, ώστε να απαιτείται αναδιαμόρφωση των σχέσεων με τους ελεγχόμενους και να προκύπτουν προβλήματα από τη σύγκρουση των ρόλων τους.

Οι Cooper et al. (1994) διεξήγαγαν την έρευνά τους σχετικά με τον έλεγχο στην Αυστραλία. Η έρευνα έγινε με την χρήση ερωτηματολογίων τα οποία απευθύνονταν σε διευθύνοντες συμβούλους και διευθυντές εσωτερικού ελέγχου σε επιχειρήσεις. Έγινε μία προσπάθεια στο να γίνει κατανοητή η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στην Αυστραλία και δόθηκε έμφαση στις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των αντιλήψεων και των προσδοκιών των διευθυντών εσωτερικού λογιστικού ελέγχου και της διοίκησης της επιχείρησης. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα έδειξαν πως υπάρχει κάποια σύγχυση μεταξύ των δύο μερών.

Την ίδια χρονιά, οι Alan et al. (1994) μελέτησε τη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές (SAS 65). Η έρευνα έγινε με τη χρήση ερωτηματολογίων. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως στις περισσότερες εταιρίες αναπτύχθηκε μια συνεργασία ανάμεσά τους και το SAS είχε ελάχιστη επιρροή στις σχέσεις αυτές. Ακόμη παρατηρήθηκε πως το προσωπικό των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου δεν ανταποκρίνεται στο απαιτούμενο επίπεδο επαγγελματισμού

ή παρατηρείται συχνή αλλαγή ελεγκτικών εταιριών από τους οργανισμούς, υπάρχει νέα καθοδήγηση για την αποτελεσματική και αποδοτική αντιμετώπιση των εσωτερικών ελεγκτών από τους ανεξάρτητους ελεγκτές.

Σκόπιμο είναι να αναφέρουμε πως το 1992 με την έκδοση της αναφοράς του COSO (Committee Of Sponsoring Organizations) με τίτλο ολοκληρωμένο πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου (Internal control integrated framework) ο εσωτερικός έλεγχος αντικατοπτρίζει κάτι παραπάνω από τα λογιστικά άρθρα. Τα επόμενα χρόνια τέτοιες πρωτοβουλίες αναπτύχθηκαν από τον Καναδά και από το Ηνωμένο Βασίλειο. Τελικά το πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου (COSO) ενσωματώθηκε στα αμερικάνικα ελεγκτικά πρότυπα με τη δήλωση στα ελεγκτικά πρότυπα αρ.78 «Εξέταση της δομής του εσωτερικού ελέγχου στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων, τροποποίηση της δήλωσης ελεγκτικών πρότυπων αρ.55» το 1995.

Η έρευνα των Allergini και D'Onza (2003) 'Internal Auditing and Risk Assessment in large Italian companies: an empirical survey' ήταν βασισμένη στο πλαίσιο COSO. Συγκεκριμένα στις περισσότερες εταιρείες οι εσωτερικοί ελεγκτές συνεισφέρουν στις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου και προσπαθούν να εντάξουν το μοντέλο του COSO σε πολιτικές και πρακτικές του εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι: α) το 25% των επιχειρήσεων πραγματοποιεί κυρίως παραδοσιακές δραστηριότητες συμμόρφωσης με τον κίνδυνο, β) το 67% υιοθετούν το μοντέλο COSO και γ) μόνο το 8% εφαρμόζει την προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο τόσο σε μικροοικονομικό όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο. Περαιτέρω, η έρευνα αποκάλυψε ότι τα ευρήματα της αξιολόγησης του κινδύνου θεωρούνται σημαντικά για τον ετήσιο προγραμματισμό των ελεγκτών σε μακροοικονομικό επίπεδο. Αντιθέτως, στο σχεδιασμό κάθε ελέγχου σε μικροοικονομικό επίπεδο, η αξιολόγηση του κινδύνου χρησιμοποιείται με σκοπό να περιορίσει ή να επεκτείνει τους ελέγχους.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει μια αναφορά στο πλαίσιο του Sarbanes - Oxley Act (SOX). Ο νόμος SOX ψηφίστηκε στις 30 Ιουλίου του 2002 για να ενισχύσει την εταιρική διακυβέρνηση και να ανακτήσει τη χαμένη εμπιστοσύνη των επενδυτών που κλονίστηκε από τα λογιστικά σκάνδαλα. Η μία εκ των 11 ενοτήτων αναφέρεται στην ανεξαρτησία του ελέγχου ενώ γίνονται και αναφορές για την ποιότητα του έργου που παρέχουν οι εξωτερικοί ελεγκτές. Ο νόμος SOX στις ΗΠΑ έφερε σημαντικές αλλαγές στον εσωτερικό έλεγχο. Ο SOX δημιούργησε τια

απαιτήσεις για την δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Η έρευνα των Gramling et al. (2004), βασισμένη στο SOX, εξετάζει το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση και βασικό συμπέρασμα της ήταν η μεγάλη σημασία του εσωτερικού ελέγχου στην υιοθέτηση των αρχών της.

Οι επιχειρήσεις εξαιτίας του αυξημένο κόστος συμμόρφωσης προσπάθησαν να το μειώσουν. Απόρροια αυτού ήταν ο περιορισμός της αντικειμενικότητας και της ανεξαρτησίας των εσωτερικών ελεγκτών. Από έρευνες προέκυψε, πως ο έλεγχος των εσωτερικών ελεγκτών χαρακτηρίζεται ανεξάρτητος και αντικειμενικός όταν οι ίδιοι οι ελεγκτές εργάζονται ανεξάρτητα. Με το θέμα αυτό ασχολήθηκε ο Krell E. (2005), στο άρθρο του 'Is Sox compromising internal audit ?' συμπεραίνει ότι η στενή σχέση συνεργασίας του εσωτερικού ελεγκτή με την Διοίκηση, κάτι που στηρίζει ο νόμος SOX, επηρεάζει την αντικειμενικότητα του ελεγκτή. Βασικό συμπέρασμα: Είναι σημαντικό να υπάρχουν πρότυπα, που να εφαρμόζονται, τα οποία να προασπίζουν την αντικειμενικότητα και ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών, αφού είναι σημαντικό για την σωστή λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA, 2004) αναγνωρίζει επισήμως τον συμβουλευτικό ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση. Πρόσφατες μελέτες έδειξαν σαφώς την αυξανόμενη σημασία του εσωτερικού ελέγχου ως κρίσιμο ρόλο στην εταιρική διακυβέρνηση σε διάφορες χώρες.

Ο εσωτερικός έλεγχος, απαιτείται μόνο για εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης (SEC 2003) και για τις εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον τραπεζικό και ασφαλιστικό κλάδο (Επιτροπή της Βασιλείας, 2001). Αν και όλες οι άλλες εταιρίες που υποκινείται από τις πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης είναι σκόπιμο να εξετάσουν τη δημιουργία μιας δομής εσωτερικού ελέγχου. Από την έρευνα του Sarens (2007) διαπιστώθηκε πόσο σημαντικός είναι ο εσωτερικός έλεγχος στις βελγικές εταιρίες. Επιβεβαιώθηκε ακόμη ότι όσο μεγαλύτερη είναι η επιχείρηση και όσο πιο επίπεδα τα σημεία αναφοράς εντός της εταιρίας, τόσο μεγαλύτερη είναι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Στη συνέχεια θα γίνει λόγος για το ελεγκτικό μοντέλο του επιχειρηματικού κινδύνου, το οποίο προσπαθεί να συνδυάσει και να εναρμονίσει από την μια πλευρά τις ελεγκτικές διαδικασίες και από την άλλη την προσπάθεια της διοίκησης για την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων. Σκοπός της έρευνας των Castanheira et al. (2010) ήταν η αποτύπωση του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου στην διαχείριση του

επιχειρηματικού κινδύνου. Η έρευνα έγινε με τη χρήση ερωτηματολογίων, τα οποία απεστάλησαν σε όλους τους διευθυντές εσωτερικού ελέγχου που ήταν μέλη του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών της Πορτογαλίας. Από τα 96 ερωτηματολόγια που απεστάλησαν, 59 χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα και αναλύθηκαν με στατιστικές μεθόδους. Το βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν ότι οι εισηγμένες εταιρείες στο χρηματιστήριο της Πορτογαλίας έχουν μια ισχυρή αλλά όχι σημαντική στατιστικά συσχέτιση μεταξύ του ετήσιου σχεδιασμού ελέγχου με βάση τον κίνδυνο και των ιδιωτικών μεγάλων επιχειρήσεων στον τομέα της χρηματοδότησης.

Η πιο πρόσφατη έρευνα του Gupta (2011) εξέτασε στις επιχειρήσεις της Ινδίας τους τρόπους που διαχειρίζονται τους κινδύνους, αλλά και τους λόγους της υιοθέτησης μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την διαχείριση του επιχειρησιακού κινδύνου. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι από τις 74 επιχειρήσεις, μόνο οι 20 επιχειρήσεις είχαν πλήρη επίγνωση των διαφόρων ειδών κινδύνων που αντιμετωπίζουν. Από τις είκοσι παραπάνω επιχειρήσεις, μόνο οι έξι υιοθετούν επαγγελματικές πρακτικές διαχείρισης του κινδύνου. Αυτό που παρατηρήθηκε είναι πως πολλές εταιρείες εστιάζουν μόνο στους λειτουργικούς κινδύνους, χωρίς να δίνουν κάποια έμφαση στα άλλα είδη κινδύνων που ενδέχεται να είναι πιο σημαντικά. Με αποτέλεσμα, η «προσέγγιση για την αξιολόγηση του κινδύνου» να απαιτεί κάποιες αλλαγές. Η διαχείριση των κινδύνων μπορεί να αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα της στρατηγικής ενός οργανισμού, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση τους απαιτείται η κατηγοριοποίησή τους.

Στην έρευνα του Sarens (2011) το δείγμα αποτελούνταν από ανώτερα στελέχη εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης ελέγχου 19 χωρών, με σκοπό να διερευνηθεί η ύπαρξη πιθανών συσχετίσεων μεταξύ της πολιτισμικής διάστασης και οι διακυμάνσεις στην χρήση/συμμόρφωση με τα πρότυπα εσωτερικού ελέγχου. Παρατηρούνται θετικές συσχετίσεις όσον αφορά την διάρκεια της ιδιότητας μέλους του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, την επαγγελματική πιστοποίηση εσωτερικού ελέγχου και των ωρών της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης τόσο στην αντιλαμβανόμενη χρήση όσο και στη συμμόρφωση. Εν τέλει, βρίσκουμε ότι το «Κόστος συμμόρφωσης» και «Η μη προσδοκώμενη συμμόρφωση στη κάθε χώρα» σχετίζονται αντιστρόφως με την αντιλαμβανόμενη χρήση/συμμόρφωση.

Επιπρόσθετα διενεργήθηκαν έρευνες για την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και στον τραπεζικό τομέα. Στην έρευνα ο Chan (1995) μελέτησε την σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου στα τραπεζικά ιδρύματα μέσω μελέτης

περίπτωσης. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως η Διοίκηση των τραπεζών αναγνωρίζει την σπουδαιότητα της ύπαρξης ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου γιατί βοηθά στον εντοπισμό των αδυναμιών του εσωτερικού ελέγχου. Επίσης από τα συμπεράσματα της έρευνας προκύπτει ότι ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να εστιάζει ανάλογα με τον κίνδυνο σε συγκεκριμένους τομείς γιατί στόχος του ελέγχου είναι η μείωση του κινδύνου, η μείωση όμως αυτή αποτελεί διοικητικό κόστος για να εντοπιστούν οι κίνδυνοι και ελεγκτικό κόστος για την μείωσή τους.

Οι Hillison et al. (1999) εξέτασαν την αντιμετώπιση της τραπεζικής απάτης από τον εσωτερικό ελεγκτή αλλά και την ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να επιδεικνύει ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα κατά τη διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου, εφόσον όμως είναι υπάλληλος της τράπεζας η ανεξαρτησία καταστρατηγείται. Ο εσωτερικός ελεγκτής όσον αφορά την απάτη πρέπει να αξιολογεί το πλαίσιο ελέγχου να προσδιορίζει τις ενδείξεις τραπεζικής απάτης, να εντοπίζει τις αδυναμίες που θα διευκολύνουν την απάτη, να διενεργεί ελέγχους και έρευνες και να επικοινωνεί με τη Διοίκηση όταν εντοπίζει περιπτώσεις απάτης.

Οι Blerstaker et al. (2006) εξέτασαν κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν τη δυνατότητα να εντοπίσουν και να αποτρέψουν την απάτη. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν πως οι εσωτερικοί ελεγκτές αντιμετωπίζουν το κάθε περιστατικό απάτης σαν μεμονωμένο γεγονός για αυτό και δεν ακολουθούν μια συγκεκριμένη πολιτική. Όπως επίσης συμπέρασμα της έρευνας είναι πως η “σωστή” στελέχωση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου περιορίζει την απάτη.

Οι Κουτούπης και Τσάμης (2008) προσπάθησαν μέσω μελέτης περιπτώσεων να αναλύσουν την κατάσταση των ελληνικών τραπεζών όσον αναφορά την εφαρμογή της Risk-based προσέγγισης, τα αποτελέσματα έδειξαν πως τα τραπεζικά ιδρύματα αγνοούν την Υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου παρόλο που ο νόμος επιβάλλει την σύστασή του. Συγκεκριμένα, η έρευνα τόνισε ότι η προσέγγιση ελέγχου που εφαρμόζεται βάσει της διαχείρισης και του υπολογισμού του κινδύνου αποτελούσε άγνωστη ιδέα, παρόλο που οι πιο πολλές τράπεζες νόμιζαν πως το εφαρμόζαν. Τα αποτελέσματα τέλος φανέρωσαν ότι οι ελληνικές τράπεζες υιοθετούν μία ενδιάμεση προσέγγιση ελέγχου, να μεν λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους, αλλά δεν τους καταγράφει και δεν τους συνδέει με κάποια εκτίμηση κινδύνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Ορισμός Ελεγκτικής

Η Ελεγκτική αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους της λογιστικής, είναι βασισμένη στην Οικονομική, Στατιστική, Νομική και στην Πληροφορική επιστήμη. Έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί για την Ελεγκτική, κάποιιοι από αυτούς είναι οι παρακάτω:

- α) «Ελεγκτική είναι ένα σύνολο κανόνων, αρχών και ενεργειών, με βάση τις οποίες διενεργείται κάθε Λογιστικό-διαχειριστικός έλεγχος με σκοπό τη διατύπωση αιτιολογημένων συμπερασμάτων σχετικά με κάποια οικονομική διαχείριση.»
- β) «Ελεγκτική είναι ένα σύνολο λογιστικών και οικονομοτεχνικών ενεργειών, που έχουν ως σκοπό την εξακρίβωση θεμάτων αναγομένων στη συναλλακτική και λειτουργική δράση των επιχειρήσεων.»
- γ) «Ελεγκτική είναι ένα σύνολο αξιολογήσεων, προκειμένου να εκφρασθεί μία αντικειμενική κρίση, σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές, για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους.»
- δ) «Ελεγκτική είναι ο επιστημονικός κλάδος της συστηματικής διαδικασίας συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων, από ένα ανεξάρτητο και ικανό για την περίπτωση πρόσωπο, τα οποία τεκμήρια αφορούν μετρήσιμες πληροφορίες συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας, με σκοπό να εξακριβωθεί και να γνωστοποιηθεί στους ενδιαφερόμενους χρήστες κατά πόσο οι πληροφορίες αυτές ανταποκρίνονται σε προκαθορισμένα κριτήρια.»

3.1.1 Αντικείμενο και Υποκείμενο του Ελέγχου

Η περιουσία και γενικότερα η κατοχή και η κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης αφορούν αφενός τους ιδιοκτήτες της, αφετέρου αυτούς

που έχουν απαιτήσεις από την επιχείρηση όπως για παράδειγμα οι μέτοχοι στην περίπτωση μιας ανώνυμης εταιρείας.

Έτσι ο έλεγχος πιστοποιεί τη νομιμότητα κάθε ορθής διαχείρισης και ταυτόχρονα αποτελεί την ασφαλιστική δικλείδα που θα προλάβει ή θα επανορθώσει λάθη, ατασθαλίες και αυθαιρεσίες.

Επομένως οι βασικοί σκοποί του ελέγχου είναι οι εξής:

- Εντοπισμός και πρόληψη ηθελημένων και αθέλητων λογιστικών λαθών, απατών κ.λ.π.
- Διεύρυνση, αποκάλυψη και καταστολή ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων και απατών.
- Έγκριση, ανάλυση και σχολιασμός της ακρίβειας και της πιστότητας των διαφόρων οικονομικών καταστάσεων στο σύνολο τους.(π.χ. Ισολογισμός, αποτελέσματα Χρήσης)
- Αξιολόγηση της σύνταξης και παράθεσης διαφόρων επιμέρους σημείων των οικονομικών καταστάσεων που συνήθως αποτελούν ενδιαφέροντα και κατατοπιστικά στοιχεία για την πορεία και τις τάσεις που επικρατούν μέσα στην επιχείρηση.(κύκλος εργασιών, κοστολόγια, πιστοληπτική ικανότητα, εσωτερική αξία μετοχών κ.λ.π.)
- Πιστοποίηση της επάρκειας ή ανεπάρκειας της διαχρονικής κατάρτισης των κάθε είδους αριθμοδεικτών για την εξαγωγή των ανάλογων χρήσιμων συμπερασμάτων.
- Υπογράμμιση των ατελειών και καθορισμός των αδυναμιών στο όλο κύκλωμα της επιχειρησιακής και διαχειριστικής απεικόνισης.
- Στάθμιση των πιθανοτήτων ικανοποίησης κάθε λογής απαιτήσεων της επιχείρησης, προκειμένου να υπολογιστούν οι πιθανές επισφάλειες και να γίνει έτσι δυνατός ο σχηματισμός σωστών προβλέψεων.

Το υποκείμενο του ελέγχου είναι ο Ελεγκτής, ο οποίος είναι και το πρόσωπο που καταστρώνει, προγραμματίζει και τελικά εφαρμόζει την Ελεγκτική διαδικασία.

Οι ελεγκτές διακρίνονται σε:

- Εσωτερικοί Ελεγκτές

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές είναι τα στελέχη μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού που είναι επιφορτισμένα με τη διενέργεια ελέγχων μέσα στην ίδια την επιχείρηση. Οι αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών ποικίλουν από επιχείρηση σε επιχείρηση και

είναι δυνατόν να περιορίζονται σε ελέγχους των εσωτερικών οδηγιών και κανονισμών ή ακόμα όμως και να επεκτείνονται σε λειτουργικούς και διαχειριστικούς ελέγχους των διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης ώστε να ενημερώνουν εγκαίρως την διοίκηση, για λάθη ακούσια ή εκούσια και για αντιδεοντολογικές λογιστικές ενέργειες.

- Εξωτερικοί Ελεγκτές (ή ανεξάρτητοι ελεγκτές, ή ορκωτοί ελεγκτές λογιστές) δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό της επιχείρησης, αλλά διορίζονται είτε υποχρεωτικά από το Κράτος εφόσον το προβλέπει η νομοθεσία, είτε από τους μετόχους μιας επιχείρησης προκειμένου να ελέγξουν την διαχείριση των επενδυμένων κεφαλαίων από την διοίκηση της εκάστοτε επιχειρησιακής μονάδας.

Απαιτείται ειδική εκπαίδευση, για το συγκεκριμένο επάγγελμα, και κατάρτιση στη Λογιστική, Ελεγκτική, Οργανωτική, το Εμπορικό δίκαιο, την ιδιωτική οικονομία και άλλους κλάδους που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία των οικονομικών μονάδων, και υπάγονται στο Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.Ε.Λ.). Επίσης πρέπει να έχουν μεγάλη πείρα και να διακρίνονται για το κύρος, την αμεροληψία, την εχεμύθεια και προπαντός το ήθος τους, γιατί το επάγγελμα τους συνδέεται με πολύ μεγάλα οικονομικά συμφέροντα τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα.

- Κυβερνητικοί Ελεγκτές

Σε αυτή την κατηγορία διακρίνουμε τις εξής κατηγορίες ελεγκτών:

1. Φορολογικοί Ελεγκτές
2. Ελεγκτές του Ελεγκτικού Συνεδρίου
3. Ελεγκτές του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους
4. Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας διοίκησης
5. Συμβούλιο Επιθεώρησης- Ελεγκτών Δημόσιας διοίκησης.

3.1.2 Κατηγορίες Ελέγχων

Εξαιτίας της ποικιλίας των αντικειμενικών σκοπών της ελεγκτικής είναι αναγκαίο ο έλεγχος να διαχωριστεί σε κατηγορίες. Έτσι έχουμε τις εξής κατηγορίες ελέγχων:

- Έλεγχος Οικονομικών Καταστάσεων: Οι έλεγχοι των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης αποτελούν την συνηθέστερη κατηγορία ελέγχου που πραγματοποιούν οι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές. Οι συγκεκριμένοι

έλεγχοι έχουν ως απώτερο σκοπό την διαμόρφωση και έκφραση μιας γνώμης για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τις παραδεκτές λογιστικές αρχές και αν αυτές απεικονίζουν ακριβοδίκαια την οικονομική θέση και τα αποτελέσματα της διαχείρισης της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας.

- Έλεγχοι Συμμόρφωσης: Οι έλεγχοι αυτοί πραγματοποιούνται από στελέχη της ίδιας της επιχείρησης, δηλαδή από τους εσωτερικούς ελεγκτές της επιχείρησης. Σκοπός των ελέγχων αυτών είναι η εξέταση συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών και λειτουργικών δραστηριοτήτων μιας οικονομικής μονάδας, με στόχο τη διακρίβωση της συμμόρφωσης τους με συγκεκριμένους κανόνες ή διατάξεις που έχουν τεθεί από ιεραρχικά ή διοικητικά ανώτερο φορέα.
- Λειτουργικοί έλεγχοι: Οι λειτουργικοί έλεγχοι καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο μέρος του εσωτερικού ελέγχου. Κατά τον λειτουργικό έλεγχο γίνεται η επισκόπηση κάθε τμήματος της επιχείρησης, προκειμένου να αξιολογηθεί τόσο η αποδοτικότητα τους όσο και η αποτελεσματικότητά τους. Ο σκοπός του λειτουργικού ελέγχου είναι τριπλός καθώς ο έλεγχος πραγματοποιείται προκειμένου να προσδιοριστεί η απόδοση του κάθε τμήματος της επιχείρησης, να προσδιοριστούν οι ευκαιρίες για βελτίωση, αλλά και να γίνουν προτάσεις για περαιτέρω βελτίωση.
- Έλεγχοι Διοίκησης: Είναι γνωστοί και ως “έλεγχοι της αποδοτικότητας της διοίκησης” ή “έλεγχοι επιδόσεως” και έχουν ως αντικειμενικό τους σκοπό την αξιολόγηση των στόχων της διοίκησης και τον βαθμό επίτευξης των στόχων αυτών.
- Έλεγχοι κοινωνικής ευθύνης: Λέγεται και κοινωνικός έλεγχος και έχει σαν αντικειμενικό σκοπό την επαλήθευση, επικύρωση και επιβεβαίωση των πληροφοριών που συγκεντρώνει και παρουσιάζει η Κοινωνική Λογιστική. Η Κοινωνική Λογιστική αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια για να συγκεντρώνει συστηματικά και να απεικονίζει όλες τις πληροφορίες που αναφέρονται στις σχέσεις της επιχείρησης με το κοινωνικό της περιβάλλον (εργασιακό δυναμικό, προμηθευτές, κοινωνία ως σύνολο).
- Έλεγχοι οικονομικού εγκλήματος: Η μεγάλη αύξηση του οικονομικού εγκλήματος, της απάτης, των καταχρήσεων και των δόλιων πράξεων στον

δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, δημιούργησαν την ανάγκη για την ανάπτυξη του νέου αυτού κλάδου της Ελεγκτικής. Ο έλεγχος απάτης δεν μπορεί να περιοριστεί σε μια απλή απαρίθμηση ελεγκτικών ενεργειών και διαδικασιών. Οι ελεγκτές απάτης θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή γνώση για τις βασικές αρχές των ελέγχων απάτης, την έννοια και τις μορφές απάτης, τους πιθανούς δράστες και τα κίνητρα τους, καθώς επίσης και τις οργανωσιακές, κοινωνικές, οικονομικές και λογιστικές πτυχές της απάτης.

- Ειδικοί Έλεγχοι: Στην κατηγορία των ειδικών ελέγχων ανήκουν όσοι έλεγχοι δεν εμπίπτουν σε κάποια από τις προηγούμενες κατηγορίες ελέγχων. Στους ειδικούς ελέγχους, ανήκει και ο δικαστικός έλεγχος του άρθρου 634 του Κώδικα Πολιτικής οικονομίας, τη διενέργεια το οποίου δικαιούνται να ζητήσουν διάφορες ομάδες από το αρμόδιο Πρωτοδικείο ή Εφετείο.

3.2 Εσωτερικός Έλεγχος – Ορισμός

Οι επιχειρήσεις για να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν πρέπει να χρησιμοποιούν προωθημένες μεθόδους σχεδίασης, παραγωγής και προώθησης των προϊόντων τους, να επιδιώκουν τη διαρκή βελτίωση της ποιότητας, τη μείωση του κόστους και την αποδοτική αξιοποίηση των πόρων τους. Οι επιτυχημένες επιχειρήσεις σήμερα αναγνωρίζουν την ανάγκη για «επιχειρησιακή τελειότητα». Η τελειότητα αυτή δε μπορεί να επιτευχθεί χωρίς ένα αποτελεσματικό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

Έλεγχος είναι η διαδικασία μέτρησης της αποτελεσματικότητας ενός οργανισμού και η σύγκριση των επιτευξέων με τους στόχους που έχει θέσει το Management της επιχείρησης ή με τα προβλεπόμενα και αναμενόμενα αποτελέσματα ενός οργανισμού. Ειδικότερα ο εσωτερικός έλεγχος είναι η αξιολόγηση της απόδοσης του Management και η εφαρμογή των κανονισμών και διαδικασιών που αποβλέπουν στην καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.

Οι αρχές και οι διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου (internal audit), αν και έχουν μεγαλύτερη εφαρμογή στις μεγάλες και καλά οργανωμένες επιχειρήσεις, είναι απαραίτητες και χρήσιμες και για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, γιατί και σε αυτές αντιμετωπίζονται καθημερινά προβλήματα προστασίας των περιουσιακών στοιχείων

από κλοπή, φθορά ή αλλοίωση, καθώς και αποφυγής ηθελημένων ή μη λαθών και παραλείψεων κατά την καταχώρηση των λογιστικών γεγονότων στα βιβλία.

Ο εσωτερικός έλεγχος, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο παράγοντα, επηρεάζει τη φύση και την έκταση του ελεγκτικού έργου. Η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει τον κίνδυνο εσωτερικού ελέγχου, για τον οποίο θα γίνει λόγος πιο κάτω. Ο εσωτερικός έλεγχος των επιχειρήσεων μπορεί να παρομοιασθεί με ο νευρικό σύστημα του ανθρώπου. Εκτείνεται σε όλα τα σημεία του οργανισμού της επιχείρησης και είναι ειδικά σχεδιασμένο για να υπηρετεί τις ανάγκες της συγκεκριμένης επιχείρησης.

Με τον όρο εσωτερικό έλεγχο εννοούμε ένα καθολικό σύστημα που έχει σαν βασικό σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής και αποδοτικής λειτουργίας της επιχείρησης.

Ο εσωτερικός Έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, ασφαλής και συμβουλευτική δραστηριότητα σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του εκάστοτε οργανισμού που εφαρμόζεται. Βοηθά έναν οργανισμό να επιτύχει τους σκοπούς του προσφέροντας μια συστηματική επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων, των εσωτερικών ελέγχων και των διαδικασιών.

Με τον όρο «σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου» εννοούμε:

- Κατάλληλη οργάνωση των οικονομικών, λογιστικών και λοιπών υπηρεσιών της εταιρίας
- Κατάλληλη κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών του προσωπικού
- Την εφαρμογή κανόνων και διαδικασιών, μέτρων και ελέγχων ώστε:
 - α. Να περιορίζονται οι κίνδυνοι λαθών και άλλων ανωμαλιών κατά την εκτέλεση των συναλλαγών
 - β. Να αποκτούν μεγαλύτερη ακρίβεια και αξιοπιστία τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.
- γ. Να φυλάσσονται αποτελεσματικά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης (π.χ αποθέματα, χρεόγραφα)

Ακολουθεί ο ορισμός της έννοιας του εσωτερικού ελέγχου έτσι όπως έχει αποδοθεί από κάποιους διεθνείς οργανισμούς.

Σύμφωνα με τον ορισμό του Ινστιτούτου των Αμερικάνων Ορκωτών Λογιστών (**American Institute of Certified Public Accountants, AICPA**), τον

εσωτερικό έλεγχο αποτελούν το σχέδιο οργάνωσης και όλες οι συντονισμένες προσπάθειες, μέθοδοι και μέτρα που υιοθετούνται εντός της επιχείρησης, για τη διαφύλαξη και προστασία των περιουσιακών της στοιχείων, τον έλεγχο της ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών στοιχείων, την προώθηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και την ενθάρρυνση της διατήρησης της προδιαγραφμένης επιχειρηματικής πολιτικής.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (**Institute of Internal Auditors / ΙΙΑ, 2004**), ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβιβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, οργανωμένη και σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Συντελεί στην επίτευξη των στόχων του οργανισμού με την υιοθέτηση μιας συστηματικής και πειθαρχημένης προσέγγισης για την εκτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας διαχείρισης κινδύνου, του ελέγχου και των διαδικασιών διακυβέρνησης.

Στην Ελλάδα ο όρος εσωτερικός έλεγχος εμφανίστηκε με το άρθρο 6 του Ν3016/2002 περί εταιρικής διακυβέρνησης (Corporate Governance) και ορίζονται τα εξής:

- Προκειμένου μια εταιρία να εισαγάγει μετοχές ή άλλες κινητές αξίες της σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, κατά την υποβολή της αίτησης περί εισαγωγής πρέπει να διαθέτει Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας. Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας καταρτίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρίας.
- Το ελάχιστο περιεχόμενο του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας πρέπει να περιλαμβάνει :
 - Τη διάρθρωση των υπηρεσιών της εταιρίας, τα αντικείμενα τους, καθώς και τη σχέση των υπηρεσιών μεταξύ τους και με τη διοίκηση. Πρέπει να προβλέπονται τουλάχιστον υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου, Εξυπηρέτησης Μετοχών και Εταιρικών Ανακοινώσεων.
 - Τον προσδιορισμό των αρμοδιοτήτων των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.
 - Τις διαδικασίες πρόσληψης των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας και στη συνέχεια αξιολόγησης της απόδοσης τους.

- Τις διαδικασίες παρακολούθησης των συναλλαγών των μελών του διοικητικού συμβουλίου, των διευθυντικών στελεχών και των προσώπων που εξαιτίας της σχέσης τους με την εταιρία κατέχουν εσωτερική πληροφόρηση σε κινητές αξίες της εταιρίας ή συνδεδεμένων επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 42 παρ.5 τοθ Κ.Ν. 2190/1920, εφόσον αυτές είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά καθώς και από άλλες δραστηριότητες που συνδέονται με την εταιρία.
- Τις διαδικασίες προαναγγελίας και δημόσιας γνωστοποίησης σημαντικών συναλλαγών και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή τρίτων στους οποίους έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου, οι οποίες σχετίζονται με την εταιρία, καθώς και με βασικούς πελάτες ή προμηθευτές της.
- Τους κανόνες που διέπουν τις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών, την παρακολούθηση των συναλλαγών αυτών και την κατάλληλη γνωστοποίηση τους στα όργανα και τους μετόχους της εταιρίας.

Ο εσωτερικός έλεγχος έρχεται να ικανοποιήσει την ανάγκη για παροχή άμεσης και αντικειμενικής πληροφόρησης προς τη διοίκηση σχετικά με τη λειτουργία των κατάλληλων ασφαλιστικών δικλείδων. Ο άνθρωπος από τη φύση του είναι επιρρεπής σε λάθη και απάτες. Επομένως, αν και η παντελής εξάλειψή τους θεωρείται ανέφικτη μπορούμε να τις περιορίσουμε σημαντικά με τη βοήθεια του εσωτερικού ελέγχου. Με λίγα λόγια, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα είδος ασφάλισης κατά των λαθών και της απάτης.

3.2.1 Διάκριση της έννοιας

Επειδή αρκετές φορές στον επιχειρηματικό χώρο δημιουργείται σύγχυση μεταξύ των όρων σύστημα εσωτερικού ελέγχου internal controls και εσωτερικός έλεγχος internal auditing θεωρείται χρήσιμο να αποσαφηνιστούν οι όροι αυτοί.

Στην οικονομική των επιχειρήσεων ο όρος εσωτερικός έλεγχος χρησιμοποιείται για να αποδώσει δύο βασικές έννοιες θέτοντας παράλληλα τα όρια και τις αρμοδιότητες αυτών, ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου και καθεαυτού ως εσωτερικός έλεγχος .

Σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου - εσωτερικοί έλεγχοι είναι αυτό που καλείται 'internal Control' αναφέρεται σένα οργανωμένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών, σένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχων που καθιερώνει η διοίκηση και αποσκοπεί στην αποτελεσματική λειτουργία για την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων του οργανισμού.

Εσωτερικός έλεγχος. Ο όρος αυτός υιοθετήθηκε από τους Αγγλοσάξονες ως Internal Auditing, αναφέρεται στην υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου και αποσκοπεί στην αξιολόγηση της επάρκειας της λειτουργίας του συστήματος εσωτερικών ελέγχων, δηλαδή τις επιμέρους λειτουργίες και στο να προτείνει βελτιώσεις, όπου διαπιστώνονται αδυναμίες.

3.2.2 Χρησιμότητα - Αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου

Η διοίκηση των επιχειρήσεων σήμερα, με την τεράστια επέκταση και το γιγαντιαίο μέγεθος, γίνεται ολοένα και δυσκολότερη. Κάθε μεγάλη επιχείρηση αποτελείται από πολλές διευθύνσεις και τμήματα ώστε η επίβλεψη χιλιάδων εργαζομένων στους διάφορους τομείς να μην είναι εύκολο αν δεν έχουν επινοηθεί και εφαρμοσθεί μοντέρνες μέθοδοι διοίκησης και αν δεν χρησιμοποιηθεί σύγχρονη ηλεκτρονική τεχνολογία. Έτσι με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατή η συγκέντρωση των διαφόρων πληροφοριών, οικονομικών, τεχνικών και άλλων σε αξίες και ποσότητες, ώστε οι διευθυντές, μη έχοντας τη δυνατότητα να βασιστούν στην προσωπική τους επίβλεψη και παρατήρηση για την αξιολόγηση των λειτουργικών αποτελεσμάτων της επιχείρησης, χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων.

Η αξιοπιστία των οικονομικών και τεχνικών πληροφοριών και στοιχείων εξαρτάται από τις ακόλουθες διαδικασίες και τον συνεχή έλεγχο και αξιολόγηση αυτών. Έτσι απαιτείται συνεχής εσωτερικός έλεγχος για να διαπιστωθεί αν οι στόχοι και οι στρατηγικές της επιχείρησης ακολουθούνται σωστά από τα διάφορα επίπεδα Management και των εργαζομένων, αν επιτυγχάνονται οι αναμενόμενες αποδόσεις,

αν υπολογίζονται σωστά οι αποκλίσεις και αν αυτές ανακοινώνονται στους αρμόδιους υπεύθυνους και αν τελικά λαμβάνονται διορθωτικές ενέργειες.

Το Management της επιχείρησης έχει επίσης την ευθύνη για την τήρηση των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων και την κατάρτιση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, που πρέπει να παρουσιάζουν την αληθινή εικόνα της επιχείρησης, με το να είναι ακριβής, επαρκής και αξιόπιστη. Ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει τη βεβαιότητα ότι και η ευθύνη αυτή συμπληρώνεται.

Γενικότερα, η πλατιά και η καθολική έννοια του εσωτερικού ελέγχου αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα αν εξεταστεί σε σχέση με τη πολυπλοκότητα των σημερινών μεγάλων βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων, γιατί ο εσωτερικός έλεγχος έχει ακόμη σημαντική σπουδαιότητα και έχει εξελιχθεί σε μια τεχνική μεγάλης σημασίας που επιτρέπει στη διοίκηση των πολυσύνθετων αυτών οργανισμών να λειτουργούν αποδοτικά επιτυγχάνοντας υψηλή παραγωγικότητα.

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει ακόμη σημαντική σπουδαιότητα και για τον εξωτερικό ανεξάρτητο Ορκωτό Λογιστή. Το σύστημα και η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου που χρησιμοποιείται από την επιχείρηση θα καθορίσει το πρότυπο και τη διαδικασία του εξωτερικού ελέγχου. Οι ανεξάρτητοι Ορκωτοί εξετάζουν και αξιολογούν ο σύστημα εσωτερικού ελέγχου ώστε να πεισθούν για την αξιοπιστία των λογιστικών δεδομένων και να καθορίζουν το πρόγραμμα και το χρονοδιάγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας, που είναι απαραίτητα για την έκφραση γνώμης πάνω στην ειλικρίνεια και αξιοπιστία των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.

3.2.3 Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου

Ο αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit) είναι η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση, μέσω επιστημονικών προσεγγίσεων και αναλύσεων με σκοπό την αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Ε.Ε.), προκειμένου η διοίκηση, να διαχειρισθεί τους επιχειρηματικούς κινδύνους κατά άριστο τρόπο, που είναι και το κύριο μέλημά της. Ο Εσωτερικός Έλεγχος αποσκοπεί στην εφαρμογή των αρχών της Εταιρικής διακυβέρνησης για τη θωράκιση των συμφερόντων της επιχείρησης, των μετόχων και τη διαφύλαξη των εργαζομένων. Στα πλαίσια του σκοπού αυτού ο Εσωτερικός Έλεγχος, εξετάζει και αξιολογεί:

- α. Το Σύστημα του Εσωτερικού Ελέγχου, καθαυτού ως σύστημα και τα επιμέρους υποσυστήματα του.
- β. Την αξιολόγηση της κάθε μορφής επιχειρηματικού κινδύνου και την αποτελεσματική διαχείρισή του.
- γ. Την ύπαρξη οργάνωσης, επάρκειας και αποτελεσματικότητας των εσωτερικών διαδικασιών.
- δ. Την τήρηση πολιτικής προσωπικού και εκπαίδευσής του.
- ε. Το βαθμό συμμόρφωσης των εργαζομένων με τις αποφάσεις της διοίκησης και τους κανόνες λειτουργίας.
- στ. Τη σύγκριση του κόστους λειτουργίας των επί μέρους τμημάτων σε σχέση με το όφελος τους.
- ζ. Την ακρίβεια, την ειλικρίνεια και την εξασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων.
- η. Την αξιολόγηση της επικοινωνίας και της συνεργασίας των εργαζομένων τόσο σε επίπεδο τμήματος, όσο και μεταξύ των τμημάτων.
- θ. Την αξιοποίηση των μέσων παραγωγής και της αποδοτικότητάς τους.
- ι. Τα μέσα προστασίας για την επαρκή φύλαξη των υπηρεσιακών στοιχείων από κλοπές, απώλειες και παντός είδους φθορές, κ.λ.π.

3.2.4 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος, όπως έχει αναφερθεί στο σκοπό του, δεν έχει συγκεκριμένο πλαίσιο. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η δυναμική του παρουσία στις επιχειρήσεις αφού προσπαθεί να καλύψει όλους τους χώρους και δεν έχει ως αντικείμενο μόνο τον παραδοσιακό οικονομικό έλεγχο. Με το σκεπτικό αυτό, ότι δηλαδή αξιολογεί και ελέγχει όλες τις λειτουργίες και δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένο αντικείμενο, διακρίνεται σε τόσα είδη, όσες είναι οι λειτουργίες του. Πρέπει να επισημανθεί ότι ταυτόχρονα στην πράξη κάθε αντικείμενο ελέγχεται και από είδη ελέγχου, αφού εξαρτάται από το εύρος και την βαρύτητα που του προσδίδουμε, που σημαίνει ότι όσο και να θέλουμε να κινηθούμε αυστηρά σε ένα αντικείμενο ελέγχου αυτό είναι αδύνατον. Η παγκόσμια βιβλιογραφία, για λόγους ευκολίας και για την καλύτερη κατανόηση αυτών, διακρίνει τον εσωτερικό έλεγχο σε

οικονομικούς, διοικητικούς, λειτουργικού και ελέγχους παραγωγής, με την προϋπόθεση ότι κανένας δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητος από τους άλλους.

α. Οικονομικοί έλεγχοι

Οι οικονομικοί έλεγχοι (Financial Audits) στοχεύουν:

- στην επαλήθευση της ακρίβειας, της ειλικρίνειας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και στοιχείων,
- στην εξασφάλιση της σωστής απεικόνισης των συναλλαγών και
- στην εξακρίβωση της νομιμότητας, της αποδοτικότητας των οικονομικών πόρων και την σωστή διαχείριση αυτών

Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται με κάθε λεπτομέρεια πάνω στα οικονομικά στοιχεία και παρέχουν τις ανάλογες πληροφορίες στην εκάστοτε διοίκηση για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων.

β. Διοικητικοί έλεγχοι

Οι διοικητικοί έλεγχοι (Management Audits) κινούνται σε ένα ευρύτερο πεδίο δράσης, σε αντίθεση από τους οικονομικούς ελέγχους. Αντικειμενικός στόχος είναι η εξέταση και η αξιολόγηση, βάσει αντικειμενικών μεθόδων και αποδεκτών κανόνων της διοικητικής επιστήμης, της συνολικής διοικητικής αποτελεσματικότητας της επιχείρησης, καθώς και τις επιμέρους διοικητικές λειτουργίες αυτής. Οι διοικητικοί Εσωτερικοί Έλεγχοι δηλαδή :

- Εξετάζουν το βαθμό διοικητικής αποτελεσματικότητας, οργάνωσης, συνεργασίας και επικοινωνίας όλων των διοικητικών ιεραρχικών επιπέδων του οργανισμού, καθώς επίσης τις ιδιαιτερότητες και τις αδυναμίες του τρόπου λειτουργίας αυτών.
- Στοχεύουν στην αξιολόγηση του συστήματος διοικητικού Εσωτερικού Ελέγχου, στην επισήμανση αδυναμιών και αιτιών που τις προκαλούν, καθώς και στις συνέπειες των αδυναμιών αυτών.
- Διερευνούν, εξετάζουν και αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού και της στρατηγικής του φορέα ως προς το βαθμό υλοποίησης και την επίτευξη των τεθέντων στόχων.
- Εξετάζουν το κατά πόσο διαχειρίζονται με άρτιο τρόπο τα διαθέσιμα μέσα και πόροι.
- Εξετάζουν τους λόγους και τα αίτια αποχώρησης του εξειδικευμένου προσωπικού και τις επιπτώσεις των αποχωρήσεων αυτών.

- Εξετάζουν τη συμμόρφωση των εργαζομένων προς τους κανόνες, τα σχέδια δράσης τις αποφάσεις της διοίκησης και γενικότερα την πολιτική διοίκησης της εταιρείας.
- Αποβλέπουν στη διερεύνηση του κατά πόσο το ανθρώπινο δυναμικό αξιολογείται και αξιοποιείται κατά τον βέλτιστο δυνατό τρόπο, κατά πόσο είναι προσηλωμένο και εγκλιματισμένο στο περιβάλλον που εργάζεται, αν είναι ενήμερο για τους στόχους της επιχείρησης και αν συμμετέχει ενεργά στην υλοποίηση αυτών.
- Εξετάζουν αν υπάρχει πολιτική κουλτούρας μέσα στο φορέα και αν οι σχέσεις των εργαζομένων με τον φορέα, είναι σε καλό επίπεδο συνεργασίας και αν επιλύονται άμεσα τα όποια προβλήματα καθώς και αν αποβαίνουν σε βάρος και των δύο μερών.
- Αξιολογούν την υπάρχουσα πολιτική διοίκησης προσωπικού, το κατά πόσο τα συστήματα διοίκησης λειτουργούν αποδοτικά, προκειμένου να συμβάλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων με το ελάχιστο δυνατό κόστος και με το μέγιστο δυνατό όφελος.
- Καλύπτουν λειτουργίες που αφορούν άμεσα το λειτουργικό , διοικητικό σκέλος όλων των ιεραρχικών επιπέδων δίνοντας τη δυνατότητα στη διοίκηση να έχει πλήρη γνώση της γενικότερης διοικητικής λειτουργίας της επιχείρησης.

γ. Λειτουργικοί έλεγχοι

Αντικειμενικός σκοπός των λειτουργικών ή αλλιώς διαχειριστικών ελέγχων (Operational Audits) είναι :

- Αξιολόγηση και εκτίμηση της απόδοσης του υπάρχοντος συστήματος
- Βελτίωση των υπάρχοντων συστημάτων σε περιοχές που έχουν τυχόν απαξιωθεί
- Ανάπτυξη νέων συστημάτων για περαιτέρω δράση

Οι λειτουργικοί έλεγχοι αποβλέπουν στην προαγωγή και την προώθηση της αποτελεσματικής λειτουργίας της επιχείρησης. Αναφέρονται στις επιμέρους λειτουργίες των διαδικασιών και στον τρόπο λειτουργίας του συστήματος διοίκησης. Οι έλεγχοι αυτοί στοχεύουν να διαπιστώσουν κατά πόσο οι διαδικασίες λειτουργούν αποτελεσματικά κατά την υλοποίηση των αποφάσεων.

Τέλος, αποβλέπουν στη διαπίστωση για το κατά πόσο ένα τμήμα λειτουργεί σωστά με την υπάρχουσα οργανωτική δομή, αν επιτυγχάνονται οι τεθέντες στόχοι, προτείνοντας συγχρόνως διορθωτικές παρεμβάσεις όπου συναντώνται αποκλίσεις. Επίσης, αν οι λειτουργίες συμβάλουν στη βελτίωση της ενδοεπιχειρησιακής επικοινωνίας μεταξύ των ιεραρχικών επιπέδων και μεταξύ των τμημάτων.

δ. Έλεγχοι παραγωγής

Οι έλεγχοι παραγωγής (Productions Audits) στοχεύουν στο να ελέγξουν κατά πόσο τηρούνται οι διαδικασίες σε όλο το εύρος της παραγωγικής διαδικασίας και τα μέσα που λαμβάνουν χώρα σε όλες τις παραγωγικές φάσεις, συγκεκριμένα :

- κατά πόσο οι παραγόμενες ποσότητες είναι σύμφωνες με το εγκεκριμένο από τη διοίκηση πρόγραμμα, σε ετήσια βάση και ανά περιόδους,
- κατά πόσο γίνεται σωστή διαχείριση και χρήση του μηχανολογικού εξοπλισμού,
- αν τα τμήματα είναι σωστά και κατάλληλα επανδρωμένα, και εκπαιδευμένα,
- αν γίνεται σωστά ο εφοδιασμός της παραγωγής από υλικά και αν αυτά διαχειρίζονται σωστά αποφεύγοντας τις υψηλές φύρες πέραν των φυσιολογικών ορίων,
- καθώς επίσης τα κατά πόσο τα προϊόντα και η συσκευασία τους είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ποιοτικού ελέγχου (I.S.O.). και αν τηρούνται οι διαδικασίες παράδοσης - παραλαβής των ετοιμών προϊόντων από την παραγωγή στην αποθήκη.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε και άλλους τρεις τύπους ελέγχου που αναφέρονται στην διεθνή βιβλιογραφία τα τελευταία χρόνια:

- Έλεγχοι Συμμόρφωσης

Οι έλεγχοι μέσω των οποίων διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τις πολιτικές της εταιρικής διακυβέρνησης, την ισχύουσα νομοθεσία, τις συμβατικές υποχρεώσεις, τις κανονιστικές διατάξεις καθώς επίσης και τις εταιρικές διαδικασίες. Σκοπός των ελέγχων αυτών είναι εξέταση συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών και λειτουργικών δραστηριοτήτων του οργανισμού, με στόχο να διαπιστωθεί η συμμόρφωση με τους κανόνες που έχουν τεθεί από ανώτερους φορείς.

- Έλεγχοι Συστημάτων Πληροφόρησης

Οι έλεγχοι επικεντρώνονται στη διασφάλιση της αξιοπιστίας, εμπιστευτικότητας, ακεραιότητας στη διαθεσιμότητα των πληροφοριών μέσω των πληροφοριακών

συστημάτων. Η διασφάλιση αυτή είναι ζωτικής σημασίας, αφού όλες οι σύγχρονες οικονομικές μονάδες λαμβάνουν αποφάσεις με βάση την ηλεκτρονική επεξεργασία των δεδομένων τους.

- Έλεγχος Κοινωνικής Ευθύνης

Η κοινωνική λογιστική αναπτύχθηκε πρόσφατα για να συγκεντρώνει όλες τις πληροφορίες που αναφέρονται στις σχέσεις της οργάνωσης με το κοινωνικό της περιβάλλον, που δεν είναι άλλο από το εργατικό δυναμικό, οι πελάτες, οι προμηθευτές και η κοινωνία ως σύνολο. Ο αντικειμενικός σκοπός του ελέγχου είναι η επαλήθευση, επικύρωση και επιβεβαίωση των πληροφοριών που αναφέρονται στις σχέσεις της οικονομικής μονάδας με το κοινωνικό περιβάλλον.

Ο κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου είναι ο κίνδυνος εμφάνισης ενός ουσιαστικού σφάλματος στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης, από την αδυναμία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της να εντοπίσει ή να αποτρέψει το σφάλμα αυτό. Είναι ευνόητο ότι όσο πιο αποτελεσματικός είναι ο εσωτερικός έλεγχος μιας οικονομικής μονάδας τόσο μικρότερος είναι ο σχετικός κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου. Το Ελληνικό Ελεγκτικό Πρότυπο 400 χρησιμοποιεί ως συνώνυμο του κινδύνου εσωτερικού ελέγχου τον όρο κίνδυνος δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας για τον οποίον ορίζει σχετικά ότι:

Ο ελεγκτής οφείλει να προχωρήσει σε μια προκαταρκτική εκτίμηση του κινδύνου δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας, για κάθε κύρια κατηγορία υπολοίπων ή συναλλαγών. Η προκαταρκτική αυτή αξιολόγηση των κινδύνων δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας πρέπει να χαρακτηρίζει τον κίνδυνο ως υψηλό εκτός εάν ο ελεγκτής:

- I. Έχει εντοπίσει δικλείδες ασφαλείας, που έχουν καλές προοπτικές να αποτρέψουν ή να διορθώσουν ένα ουσιώδες λάθος, και
- II. Σχεδιάσει να υποβάλλει τις δικλείδες αυτές σε δοκιμασία, ώστε να επιβεβαιωθεί η επάρκεια τους.

Επιπρόσθετα, ο Ελεγκτής οφείλει να εξετάσει αν οι δικλείδες ασφαλείας ήταν σε λειτουργία καθ' όλη την υπό έλεγχο περίοδο. Ο ελεγκτής με βάση το πιο πάνω ελεγκτικό πρότυπο, οφείλει να τεκμηριώνει στα φύλλα εργασίας:

- I. Την εξασφαλισθείσα κατανόηση του λογιστικού συστήματος και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, έτσι ώστε να γνωρίζει:

- Τις κύριες κατηγορίες των συναλλαγών του ελεγχόμενου οργανισμού

- Την αφετηρία των συναλλαγών αυτών και του τρόπου με τον οποίο εξουσιοδοτούνται και συλλαμβάνονται
- Τα σημαντικά λογιστικά στοιχεία και παραστατικά του ελεγχόμενου οργανισμού από τα οποία αντλούνται και στα οποία στηρίζονται οι οικονομικές καταστάσεις
- Τη διαδικασία λογιστικοποίησης και απεικόνισης των συναλλαγών, από την αφετηρία τους μέχρι την απεικόνιση τους στις οικονομικές καταστάσεις.

II. Την αξιολόγηση του κινδύνου δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας του συστήματος.

Οι καλοσχεδιασμένοι εσωτερικοί έλεγχοι, αυξάνουν την αξιοπιστία των λογιστικών δεδομένων και τα λάθη εμποδίζονται ή ανιχνεύονται έγκαιρα. Ο κίνδυνος δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας δε μπορεί να μηδενιστεί, επειδή δε μπορεί να υπάρχει απόλυτη διασφάλιση ότι όλες οι σημαντικές ανακρίβειες θα εμποδιστούν ή θα εντοπιστούν από το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Οι ελεγκτές μπορούν να επηρεάσουν τον κίνδυνο δυσλειτουργίας δικλίδων ασφαλείας, με το να προτείνουν στη διοίκηση βελτιώσεις στους υφιστάμενους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου. Αυτή η επιρροή όμως περιορίζεται από το κατά πόσο μπορούν οι συμβολές των ελεγκτών, να υιοθετηθούν από τη διοίκηση της επιχείρησης. Όσο πιο υψηλό είναι το επίπεδο του κινδύνου δυσλειτουργίας των δικλίδων ασφαλείας, τόσο λιγότερο πιθανό είναι ο εσωτερικός έλεγχος να ανιχνεύσει ή να εμποδίσει μια ανακρίβεια ενός συγκεκριμένου ισχυρισμού της Διοίκησης. Εξαιτίας αυτού, ο ελεγκτής θα πρέπει να συγκεντρώνει περισσότερα ελεγκτικά τεκμήρια τα οποία θα παράσχουν την πρέπουσα λογική διασφάλιση ότι έχουν ανακαλυφθεί και απομακρυνθεί οι σημαντικές ανακρίβειες από τις οικονομικές καταστάσεις.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο κίνδυνος εσωτερικού ελέγχου μπορεί να οριστεί ως η πιθανότητα οι διάφοροι μηχανισμοί του συστήματος εσωτερικού ελέγχου να μην αποτρέψουν ή αποκαλύψουν ουσιώδη σφάλματα ή παραλείψεις στις οικονομικές καταστάσεις.

3.2.5 Ο Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου στη Διαχείριση Κινδύνων

Σημαντικό σημείο στο σχεδιασμό ενός συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί η εκτίμηση του κινδύνου. Η έννοια του κινδύνου είναι συνυφασμένη με την επιχειρησιακή δραστηριότητα. Ο εσωτερικός έλεγχος (Internal Audit), για να προσθέσει αξία (add value) και να αποτελέσει πηγή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, πρέπει να προσαρμόζεται στο διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Ο εσωτερικός έλεγχος, έχει ως σκοπό όχι μόνο στην πρόληψη των ενδοεπιχειρησιακών παραλήψεων, λαθών και ατασθαλιών, αλλά αποσκοπεί στην αποτελεσματική ελαχιστοποίηση των επιχειρησιακών κινδύνων της επιχείρησης.

Η αξιολόγηση του κινδύνου (risk assessment) είναι μια μέθοδος αναγνώρισης αξιολόγησης (assessment), διαχείρισης (management) και ελέγχου (audit), γεγονότων ή καταστάσεων με σκοπό την παροχή εύλογης διαβεβαίωσης ότι οι στόχοι της επιχείρησης θα επιτευχθούν. Η διαχείριση κινδύνου είναι ένας νεότερος τομέας και περιλαμβάνει την αναγνώριση και τον περιορισμό των κινδύνων που μπορούν να αποτρέψουν μια οργάνωση από την επίτευξη των στόχων της.

Το ελεγκτικό πρότυπο που αναφέρεται στη διαχείριση κινδύνου είναι το ελεγκτικό πρότυπο 2100. Συγκεκριμένα, αναφέρει: «Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διεξάγει εκτιμήσεις και να συμβάλλει στη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και των διαδικασιών διακυβέρνησης».

Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι να ερεύνα, να συμβουλευεί, να αξιολογεί και να εισάγει μεθόδους διαχείρισης των κινδύνων και ελεγκτικά μέτρα για τον περιορισμό των κινδύνων. Αρμοδιότητα του Διευθυντή Εσωτερικού Ελέγχου είναι να κατανοεί τις προσδοκίες και τις απαιτήσεις που έχει η διοίκηση της επιχείρησης από την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου σε θέματα διαχείρισης κινδύνων. Στη συνέχεια αυτές οι προσδοκίες πρέπει να κωδικοποιηθούν και να αποτελέσουν τμήμα των καταστατικών της επιτροπής ελέγχου και της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου.

Για να διαμορφώσουν άποψη οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων του οργανισμού να ανταποκρίνονται στους παρακάτω πέντε βασικούς αντικειμενικούς σκοπούς.

- Να αναγνωριστούν και να ιεραρχηθούν οι κίνδυνοι που απορρέουν από επιχειρησιακές στρατηγικές και δραστηριότητες.

- Η διοίκηση και το συμβούλιο να έχουν προσδιορίσει το επίπεδο των κινδύνων που είναι αποδεκτό από τον οργανισμό, συμπεριλαμβανομένης της αποδοχής κινδύνων που έχουν σχεδιαστεί για την πραγματοποίηση των στρατηγικών σχεδίων του οργανισμού.
- Να έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί δραστηριότητες μετριασμού των κινδύνων, για να επιτευχθεί μείωση ή διαχείριση με άλλο τρόπο των κινδύνων, σε επίπεδα που έχουν προσδιοριστεί ως αποδεκτά από τη διοίκηση και το συμβούλιο.
- Να διεξάγονται σταθερές λειτουργίες παρακολούθησης για να επαναξιολογηθούν περιοδικά οι κίνδυνοι και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση των κινδύνων.
- Το συμβούλιο και η διοίκηση να λαμβάνουν περιοδικές αναφορές των αποτελεσμάτων των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Οι διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης του οργανισμού πρέπει να παρέχουν περιοδική κοινοποίηση στους έχοντες έννομο συμφέρον για τους κινδύνους, τις στρατηγικές αντιμετώπισης κινδύνων και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

Οι τεχνικές διαχείρισης κινδύνων δεν είναι ίδιες για όλες τις επιχειρήσεις, κάθε επιχείρηση πρέπει να είναι σχεδιάζει τις τεχνικές της ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της. Οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων μπορεί να είναι: Επίσημες ή Ανεπίσημες, Ποσοτικές ή Υποκειμενικές, Ενσωματωμένες στις επιχειρησιακές μονάδες ή συγκεντρωμένες σε κάποιο εταιρικό επίπεδο. Η διαδικασία που χρησιμοποιεί μία επιχείρηση πρέπει να ταιριάζει στην κουλτούρα, το διοικητικό ύφος και τους επιχειρησιακούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

Αρμοδιότητα του επικεφαλής ελεγκτή είναι να επιλέξει την κατάλληλη μεθοδολογία για τη φύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Αυτό επιτυγχάνεται ερευνώντας σχετικό υλικό και πληροφορίες προηγούμενων περιπτώσεων σχετικά με μεθοδολογίες διαχείρισης κινδύνων, ως βάση για να αξιολογήσει αν η χρησιμοποιούμενη από τον οργανισμό διαδικασία είναι κατάλληλη και αντιπροσωπεύει τις βέλτιστες πρακτικές για τον κλάδο, επισκοπώντας τις τρέχουσες εξελίξεις του κλάδου, τις επιχειρησιακές πολιτικές, τα πρακτικά του διοικητικού συμβουλίου και της επιτροπής ελέγχου, την επάρκεια και την αμεσότητα της υποβολής αναφορών για τα αποτελέσματα της διαχείρισης κινδύνων, διενεργώντας

συνεντεύξεις με την μεσαία και ανώτερη διοίκηση για να προσδιορίσει τους αντικειμενικούς σκοπούς των επιχειρησιακών μονάδων, τους σχετικούς κινδύνους και τις δραστηριότητες της διοίκησης για μετριασμό των κινδύνων και παρακολούθηση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

3.2.6 Νομικό Πλαίσιο

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη ζήτηση υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου από τις οικονομικές μονάδες όλων των τομέων της οικονομίας. Ο εσωτερικός έλεγχος σήμερα δεν είναι πλέον μια δραστηριότητα εξαρτημένη από την προσωπικότητα του ελεγκτή, παρόλο που ο ρόλος αυτού είναι σημαντικός για τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου.

Στην Ελλάδα, ο νόμος 5076/1931 είχε ως στόχο την ίδρυση οργανωμένου σώματος Ελεγκτών, οι εξαγγελίες του οποίου υλοποιήθηκαν το 1955 με το Ν.3329/1955, οπότε και ιδρύθηκε το «Σώμα Ορκωτών Λογιστών» (ΣΟΛ). Στη χώρα μας, αρμόδια όργανα της Ελληνικής Κεφαλαιαγοράς (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς & Διοικητικό Συμβούλιο Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών) απαιτούν από τις επιχειρήσεις που επιθυμούν την εισαγωγή των μετοχών τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, να διαθέτουν αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο. Πιο συγκεκριμένα η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με τις αποφάσεις (Απόφαση 5/204/14.11.2000 ΦΕΚ 1487/Β/16.12.2000, ΦΕΚ 110Α/17.5.2002) υποχρέωσε τις εισηγμένες στο ΧΑΑ εταιρίες να έχουν ξεχωριστό τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου.

Με το ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 της Τράπεζα της Ελλάδος προσαρμόστηκαν στις τρέχουσες συνθήκες οι αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, τόσο σε επίπεδο ιδρύματος όσο και σε επίπεδο ομίλου. Ωστόσο έγγραφα και αποφάσεις όπως οι παρακάτω ενδεικτικά, τροποποιούν ή συμπληρώνουν το ως άνω ΠΔ/ΤΕ

1) Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006: «Συμπλήρωση της Π9/ΤΕ 2577/2006, σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων»

2) Απόφαση ΕΤΠΘ 242/6/4.5.2007: «Τροποποίηση του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, με το οποίο εξειδικεύονται οι βασικές αρχές και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»

3) Απόφαση ΕΤΠΘ 257/4/22.2.2008: «Τροποποίηση του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως ισχύει» Η Τράπεζα της Ελλάδος, με την Π_/ΤΕ 2438/6.8.1998, κάνει λόγο για την ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου και τη σύσταση «Επιτροπής Ελέγχου» στα Πιστωτικά Ιδρύματα. Οι ανωτέρω αποφάσεις συνέβαλαν θετικά στην αναγνώριση της ανάγκης ίδρυσης και λειτουργίας της υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη των εταιριών, καθώς και στην αναβάθμιση του επαγγέλματος του Εσωτερικού Ελεγκτή.

Σε επίπεδο επαγγελματικής οργάνωσης, στην Ελλάδα με την απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών 1477/7.6.85., ιδρύθηκε και λειτουργεί το «Ελληνικό Ινστιτούτο Ελεγκτών», το οποίο αποτελεί συλλογικό επαγγελματικό όργανο των Εσωτερικών Ελεγκτών. Το Ινστιτούτο αποτελείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο και έχει ως μέλη του, εσωτερικούς ελεγκτές πτυχιούχους ανωτάτων σχολών, διακεκριμένους για τις γνώσεις, το ήθος και την τιμιότητα τους.

Η νομοθεσία σαφώς και συμβάλλει στην ένταξη του επαγγέλματος του εσωτερικού ελεγκτή στη σφαίρα των επαγγελμάτων με αναγνωρισμένο κύρος, δεν αρκεί όμως μόνο η νομική του οριοθέτηση και κατοχύρωση, αλλά θα πρέπει να συνδυασθεί με την υποβοήθησή του από τη διοίκηση των εκάστοτε επιχειρήσεων.

3.3. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου

Στο σημερινό σύνθετο και διαρκώς μεταβαλλόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, της παγκοσμιοποίησης των αγορών και των κεφαλαίων, του έντονου ανταγωνισμού, των μεγάλων ανισοτήτων και της μεγάλης συγκέντρωσης των κεφαλαίων, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι σημαντικός, με διαρκώς αυξανόμενη σημασία.

Οι διοικήσεις των επιχειρήσεων έχουν μειωμένη δυνατότητα επίβλεψης του συνόλου των επιχειρηματικών διαδικασιών με τις οποίες διασφαλίζεται η αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης. Ξεκίνησαν να εφαρμόζουν διάφορα μέσα και τεχνικές και να κινούνται επάνω σε συγκεκριμένους κανόνες συμπεριφοράς και λειτουργίας, οριοθέτησαν έτσι τις σχέσεις και τις αρμοδιότητες μεταξύ των ομάδων. Το σύνολο των μηχανισμών και διαδικασιών αυτών συνθέτουν τον εσωτερικό έλεγχο της επιχείρησης.

«Ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου (internal Control System), νοείται ένα οργανωμένο και σωστά δομημένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών που καθιερώνει, με σκοπό την εφαρμογή και την τήρηση αρχών και πολιτικών προκειμένου να διασφαλιστούν τα συμφέροντα του. Είναι ένα οργανωμένο σχέδιο, σε όλες τις προεκτάσεις».

Η ύπαρξη ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου συμβάλει στην διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικής λειτουργίας της επιχείρησης. Η αναγκαιότητα της ύπαρξης, το μέγεθος και η έκταση της σε ένα οργανισμό καθορίζεται από κάποιους παράγοντες όπως τις δραστηριότητα του, το μέγεθος, την οργανωτική διάρθρωση.

3.3.1. Χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Οι σημαντικότεροι παράγοντες που συνεισφέρουν στην αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου είναι:

i. Προσωπικό με επαγγελματική επάρκεια και ευσυνειδησία:

Ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο κάθε συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Προσωπικό με χαρακτηριστικά όπως εντιμότητα, εμπιστοσύνη, ικανότητα και αποδοτικότητα είναι δυνατόν να πετύχει υψηλά αποτελέσματα ακόμα και σε περιπτώσεις αδύναμης υποστήριξης του από το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Σε αντίθετη περίπτωση οι επιχειρήσεις που διαθέτουν ένα επαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου αλλά το προσωπικό χαρακτηρίζεται από μειωμένη εντιμότητα και έχει περιορισμένες ικανότητες, μειώνει στο ελάχιστο την αποτελεσματικότητα του συστήματος ελέγχου. Είναι απαραίτητα να σημειωθεί πως όσο έντιμο και ικανό είναι

το προσωπικό από μόνο του δεν είναι δυνατόν να προσδώσει πλήρη επάρκεια στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Πολλοί παράγοντες εντός και εκτός της επιχείρησης μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την απόδοση του προσωπικού. Στα πλαίσια της αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι σκόπιμο να γίνει μία αξιολόγηση της ακεραιότητας και της ικανότητας του προσωπικού.

ii. Οργανωτική δομή:

Η ύπαρξη οργανωτικού σχεδίου που να καθορίζει με σαφήνεια τους τομείς ευθύνης όλων των λειτουργιών και των τμημάτων μιας επιχείρησης αποτελεί θεμελιώδη αρχή ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Ένα σωστά σχεδιασμένο οργανωτικό σχήμα θα πρέπει να διασφαλίζει έναν επαρκή διαχωρισμό καθηκόντων και ευθυνών μέσα στην επιχείρηση. Οι τέσσερις παρακάτω περιπτώσεις διαχωρισμού των υπευθυνοτήτων ως μέσου πρόληψης λαθών ή ανωμαλιών, έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους ελεγκτές.

• Διαχωρισμός της επιτήρησης των περιουσιακών στοιχείων από τη λογιστική παρακολούθηση τους.

Στόχος του διαχωρισμού αυτού είναι η προφύλαξη της επιχείρησης από πράξεις απάτης του προσωπικού της. Όταν το ίδιο άτομο έχει αρμοδιότητα διαχείρισης και λογιστικής παρακολούθησης ενός περιουσιακού στοιχείου ο κίνδυνος κατάχρησης είναι μεγάλος. Όταν οι υπηρεσίες λογιστικής παρακολούθησης και φύλαξης των περιουσιακών στοιχείων είναι ανεξάρτητες, οι εργασίες της μιας υπηρεσίας χρησιμεύουν για την επαλήθευση της ακρίβειας των εργασιών της άλλης

• Διαχωρισμός της εξουσιοδότησης πραγματοποίησης των συναλλαγών από την επιτήρηση των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων.

Για την επίτευξη των στόχων του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει η αρμοδιότητα παροχής εξουσιοδότησης κάθε συναλλαγής να διαχωρίζεται από την αρμοδιότητα φύλαξης και επιτήρησης των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων στην οποία αναφέρονται οι συναλλαγές. Για παράδειγμα δεν θα πρέπει η αρμοδιότητα πρόσληψης και απόλυσης προσωπικού να ανήκει στο άτομο που καταβάλλει τις αποδοχές του προσωπικού. Αν δεν γίνει ο διαχωρισμός αυτός ο κίνδυνος απάτης είναι μεγάλος.

• Διαχωρισμός υπευθυνοτήτων εντός της λογιστικής λειτουργίας.

Το γεγονός ότι ένα μόνο στέλεχος της λογιστικής λειτουργίας μπορεί να είναι υπεύθυνο για τις εργασίες όλων των φάσεων του λογιστικού κυκλώματος αυξάνει την πιθανότητα να μην ανακαλυφθούν σφάλματα ή παραλείψεις που έγιναν στα διάφορα

αυτά στάδια. Όταν δύο ή περισσότερες λογιστικές υπηρεσίες συμμετέχουν στην εκτέλεση του λογιστικού έργου, η εργασία της μιας υπηρεσίας ελέγχεται από την άλλη.

- **Διαχωρισμός της λειτουργικής αρμοδιότητας από την αρμοδιότητα της λογιστικής καταγραφής της.**

Για την διασφάλιση αξιόπιστων πληροφοριών η αρμοδιότητα της λογιστικής καταγραφής των δραστηριοτήτων ενός τμήματος ή μιας λειτουργίας δεν θα πρέπει να εκχωρηθεί στο ίδιο τμήμα ή τη λειτουργία. Αν δεν γίνει ο διαχωρισμός αυτός το τμήμα ή η λειτουργία προκειμένου να εμφανίζουν καλύτερα αποτελέσματα δράσης είναι δυνατόν να επιδιώξουν την κατάλληλη αλλοίωση των πληροφοριακών στοιχείων που καταγράφουν.

Με βάση τα παραπάνω μπορεί να διατυπωθεί πως το οργανωτικό σχέδιο της επιχείρησης θα πρέπει να προβλέπει την οργάνωση των λειτουργιών κατά τέτοιο τρόπο ώστε τουλάχιστον δύο πρόσωπα ή τμήματα να συμμετέχουν στην ολοκλήρωση κάθε συναλλαγής.

- **Καλοσχεδιασμένο Λογιστικό Σύστημα**

Ένα βασικό χαρακτηριστικό ενός καλοσχεδιασμένου λογιστικού συστήματος είναι το Λογιστικό Σχέδιο και οι κατευθυντήριες οδηγίες χρησιμοποίησης του συστήματος με τη μορφή συνήθως του λογιστικού εγχειριδίου. Το Ελληνικό Γενικό Σχέδιο περιλαμβάνει ένα σχέδιο λογαριασμών αλλά και τους απαραίτητους κανόνες λογιστικής κίνησής τους. Μια κλασική και σημαντική αρχή της επιχειρησιακής πρακτικής επιτάσσει, το άτομο που έχει την ευθύνη έγκρισης της πραγματοποίησης των επιμέρους συναλλακτικών πράξεων να πρέπει:

- Να μην έχει κανένα άλλο ενδιαφέρον από τη συναλλαγή πέραν από τη διάγνωση της συμφωνίας της με τις πολιτικές επιχείρησης.
- Να είναι σε εκείνο το επίπεδο της ιεραρχικής πυραμίδας που να αντιστοιχίζεται με τη σημαντικότητα της συναλλαγής.
- Να διαθέτει την απαραίτητη εκείνη γνώση έτσι ώστε να μπορεί να κατανοεί όχι μόνο τη συναλλαγή αλλά και τις συνέπειές της.

Η καταγραφή, συγκέντρωση και απεικόνιση όλων των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης γίνεται με ένα ευρύ φάσμα παραστατικών εντύπων και άλλων παραστατικών που αποτελούν την τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων. Η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζεται σημαντικά από το βαθμό

επάρκειας της τεκμηρίωσης της επιχείρησης. Τα παραστατικά και τα υπόλοιπα έντυπα θα πρέπει να έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο που να διασφαλίζουν την ορθή καταγραφή των συναλλαγών και την κατάλληλη παρακολούθηση όλων των περιουσιακών στοιχείων, για να επιτευχθεί αυτό πρέπει να ληφθούν κάποιες αρχές όπως: Η αρίθμηση κατά αύξοντα αριθμό, όπου διευκολύνει τον έλεγχο του αριθμού των παραστατικών που εκδόθηκαν και τον έλεγχο των παραστατικών που χάθηκαν ή που ακυρώθηκαν. Έγκαιρη κατάρτιση, τα παραστατικά πρέπει να καταρτίζονται κατά τον χρόνο που πραγματοποιείται η συναλλαγή ή στο συντομότερο δυνατόν χρόνο. Η απλότητα συμπλήρωσης, θα πρέπει τα παραστατικά να είναι όσο το δυνατόν απλά και κατανοητά και η σχεδίαση για πολλαπλή χρήση, όπου τα παραστατικά θα πρέπει να σχεδιάζονται για πολλαπλή χρήση.

- **Ύπαρξη υπηρεσίας εσωτερικών ελεγκτών**

Το τελευταίο αλλά πολύ βασικό μέρος του εσωτερικού ελέγχου είναι η διαρκής επιθεώρηση και αξιολόγηση των διοικητικών και λογιστικών ελέγχων από το προσωπικό της ίδιας της επιχείρησης.

- **Ύπαρξη ικανής και δραστήριας επιτροπής ελέγχου.**

Η επιτροπή ελέγχου που βρίσκεται κάτω από το Διοικητικό Συμβούλιο και αποτελείται από λίγα μέλη, σκοπό έχει να προτείνει τον ανεξάρτητο εξωτερικό ελεγκτή, να καθορίσει το σκοπό του ελέγχου και να εξετάσει τα αποτελέσματα.

3.3.2 Αδυναμίες του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου

Ο ελεγκτής κατά τη διάρκεια του ελέγχου μπορεί να αποκαλύψει συγκεκριμένα θέματα που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο. Το Ελληνικό Ελεγκτικό Πρότυπο ορίζει πως ο ελεγκτής οφείλει να γνωστοποιεί στη διοίκηση τις οποιεσδήποτε αδυναμίες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, που σχετίζονται με την πρόληψη ή την αποκάλυψη εκούσιων και ακούσιων λαθών, και έχουν περιέλθει στην αντίληψή του κατά τη διεκπεραίωση του ελέγχου.

Ενδεικτικές περιπτώσεις αδυναμιών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, τις οποίες οφείλει ο ελεγκτής να γνωστοποιήσει στην Επιτροπή Ελέγχου ή στην Ανώτατη Διοίκηση της ελεγχόμενης επιχείρησης, είναι:

- Ανεπαρκή μέτρα προστασίας των περιουσιακών στοιχείων

- Ακατάλληλος σχεδιασμός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου
- Απουσία εφεδρικών μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου για συγκεκριμένο κύκλο συναλλακτικών πράξεων
- Παράλειψη διαχωρισμού καθηκόντων όταν ο διαχωρισμός αποτελεί προϋπόθεση επίτευξης των στόχων του ελέγχου
- Έλλειψη πνεύματος υπευθυνότητας και ελέγχου στην επιχείρηση
- Άρνηση διόρθωσης εντοπισμένων από προηγούμενο έλεγχο αδυναμιών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου
- Ελεγκτική μαρτυρία για αστοχίες στη λειτουργία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

3.3.3 Η αξιολόγηση του συστήματος

Από την αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και ιδιαίτερα από το βαθμό εμπιστοσύνης του ελεγκτή στο σύστημα επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό η έκταση των ελέγχων τεκμηρίωσης. Οι δύο επικρατέστερες θεωρήσεις αξιολόγησης του εσωτερικού ελεγκτή είναι η θεώρηση του Τελικού Αποτελέσματος και η θεώρηση της Μεθόδου όπου αξιολογεί το Λογιστικό σύστημα με βάση την αρχιτεκτονική του συστήματος.

Μία προσέγγιση της αξιολόγησης από τον ελεγκτή των λογιστικών ελέγχων, οι οποίοι αποσκοπούν στην πρόληψη και την ανακάλυψη λαθών και παραποιήσεων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, είναι να ακολουθεί τα παρακάτω στάδια :

- Εξέταση των ειδών των λαθών και ανωμαλιών που μπορεί να συμβούν
- Καθορισμός των διαδικασιών του λογιστικού ελέγχου, οι οποίες μπορεί να εμποδίσουν ή να ανακαλύψουν λάθη, ανωμαλίες
- Εξέταση αν οι κατάλληλες διαδικασίες καθορίζονται επακριβώς και αν ακολουθούνται ικανοποιητικά
- Αξιολόγηση όποιων αδυναμιών, π.χ. κατηγορίες πιθανών λαθών και ανωμαλιών οι οποίες δεν καλύπτονται από τις υπάρχουσες διαδικασίες και τι μέτρα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπισή τους.

Όταν λέμε λάθη εννοούμε ακούσια λάθη που παρουσιάζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όπως είναι τα αθροιστικά λάθη, ή λάθη υπαλλήλων στα λογιστικά βιβλία και στοιχεία, ή και λάθη στις βασικές αρχές της λογιστικής.

Επειδή ένα καλό σύστημα εσωτερικού ελέγχου μειώνει αλλά δεν εξαλείφει τη δυνατότητα λαθών και ανωμαλιών, η επισήμανση των αδυναμιών του συστήματος από τον ελεγκτή πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά.

Θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι πολλές από τις ελεγκτικές διαδικασίες που εφαρμόζονται από εσωτερικούς ελεγκτές εφαρμόζονται και από εξωτερικούς. Οι εξωτερικοί ελεγκτές δεν μπορούν να αντικαθιστούν την ελεγκτική τους εργασία με την εργασία των εσωτερικών ελεγκτών. Οι εξωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να εξετάζουν την ύπαρξη και την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου.

3.3.4. Περιορισμοί συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου σχεδιάζεται και λειτουργεί για να παράσχει τη λογική διασφάλιση επίτευξης των αντικειμενικών στόχων μιας οικονομικής μονάδας. Η έννοια της λογικής διασφάλισης αναφέρεται στο κόστος του εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης που δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το όφελος για την επιχείρηση που χρησιμοποιεί το σύστημα. Η αποτελεσματικότητα κάθε συστήματος εσωτερικού ελέγχου επηρεάζεται από συγκεκριμένους εγγενείς περιορισμούς κάθε οικονομικής μονάδας όπως είναι η παραβίαση των κανόνων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από την ίδια τη διοίκηση ή με εντολή της, ή λανθασμένη χρησιμοποίηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από το προσωπικό και οι συμπαιγνίες διαφόρων στελεχών ή ακόμη και λειτουργικών μονάδων της επιχείρησης.

Σε σχέση με τα λογιστικά συστήματα εσωτερικού ελέγχου, οι ελεγκτές πρέπει να γνωρίζουν ότι τα συστήματα αυτά υπόκεινται σε εγγενείς περιορισμούς. Η παρανόηση των λογιστικών εγχειριδίων και εγκυκλίων οδηγιών, η αμέλεια και η κόπωση του ασκούντος το λογιστικό ελεγκτικό έργο μπορεί να περιορίσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα του λογιστικού ελέγχου. Η αποτελεσματικότητα ενός λογιστικού ελέγχου μπορεί να μηδενιστεί από τη συμπαιγνία των αρμόδιων στελεχών τα οποία ηθελημένα και πολλές φορές δόλια παραβιάζουν τους κανόνες του συστήματος. Ένας δεύτερος περιορισμός των λογιστικών ελέγχων προέρχεται από το

δυναμικό και διαρκώς εξελισσόμενο επιχειρησιακό περιβάλλον. Μεταβολές παραμέτρων και συνθηκών που προέρχονται από απρόβλεπτες μεταβολές του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος καθιστούν επιτακτική την ανάγκη προσαρμογών στους υφιστάμενους ελέγχους. Η καθυστέρηση ή η πιθανή αστοχία αυτών των προσαρμογών περιορίζει την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Οι λογιστικοί έλεγχοι είναι δυνατόν να μην καλύπτουν μερικές εκτάκτου συναλλαγές ή γεγονότα.

3.4 Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου

Οι επιχειρήσεις, για να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες που παρουσιάζει το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου, οργάνωσαν μια ανεξάρτητη υπηρεσία, με κύριο να εποπτεύει και να συντονίζει τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του εφαρμοζόμενου συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ένα μέρος του όλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης.

Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου είναι κατά κύριο λόγο είναι το έμπυχο κομμάτι μιας επιχείρησης το οποίο έχει την ευθύνη και αρμοδιότητα της επισκόπησης των μέτρων ελέγχου, την ενημέρωση της διοίκησης για την σωστή τήρηση των λογιστικών διαδικασιών, και τέλος τα μέτρα ελέγχου τα όποια χρήζουν βελτίωση. Με απόρροια, το έργο του εσωτερικού ελεγκτή είναι προληπτικό και κατασταλακτικό αλλά παράλληλα είναι και δημιουργικό καθώς αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των υπολοίπων μέτρων του εσωτερικού ελέγχου.

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, όρισε την υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου ως μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική υπηρεσία, καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη, η οποία, μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων της, αξιολογεί την επάρκεια λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Η υπηρεσία αυτή προσθέτει αξία και βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού, με σκοπό την αποτελεσματική εκτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή την εξάλειψη του, τον οποίο βέβαια η διοίκηση της επιχείρησης αναλαμβάνει να διαχειρισθεί για την επίτευξη των στρατηγικών και τακτικών επιχειρηματικών της στόχων.

3.4.1. Η Σημασία και ο Σκοπός της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου

Η φύση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου γίνεται καλύτερα κατανοητή αν γνωρίζουμε την εξελικτική της πορεία μέσα από τις μεταβαλλόμενες συνθήκες του περιβάλλοντος. Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου υπάρχει οποτεδήποτε ένα άτομο αναλύει και αξιολογεί κάτι που έχει κάνει. Όταν εξετάζει πόσο καλά έκανε το έργο του, παράλληλα προβληματίζεται για το αν θα μπορούσε να κάνει το ίδιο έργο καλύτερα. Στο επίπεδο μιας μικρής επιχείρησης, ο ιδιοκτήτης μπορεί να κάνει αυτή την αξιολόγηση μόνος του. Όσο μια επιχείρηση μεγαλώνει σε μέγεθος και αυξάνει τον όγκο των συναλλαγών της τόσο πιο δύσκολη γίνεται για τον επιχειρηματία η άμεση παρακολούθηση μεγάλου μέρους των λειτουργιών της και η επαρκής επίβλεψη του προσωπικού της. Έτσι αναγκάζεται να υιοθετήσει ένα σύστημα επίβλεψης, διαχείρισης και ελέγχου. Η ανάπτυξη ενός τέτοιου συστήματος δεν του δίνει την διασφάλιση για αποτελεσματική αξιολόγηση των διαδικασιών της επιχείρησης, στο σημείο αυτό δημιουργείται η ανάγκη ίδρυσης μιας υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου.

Οι πρώτες αναθέσεις εσωτερικού ελέγχου ικανοποιούσαν πολύ βασικές επιχειρηματικές ανάγκες. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελούσε μια προέκταση της δουλειάς των εξωτερικών ελεγκτών. Ο εσωτερικός ελεγκτής είχε περιορισμένο ρόλο μέσα στην επιχείρηση με σχετική μικρή ευθύνη και συμμετοχή. Στην πορεία αυτό άλλαξε, και παρατηρήθηκε αυξημένη ζήτηση των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου από τις οικονομικές μονάδες, μια τέτοια όμως εικόνα μπορεί να βρεθεί και σήμερα σε μικρή έκταση βέβαια.

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου σήμερα βρίσκεται σε ένα στάδιο εξέλιξης. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη ζήτηση των υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου από τις οικονομικές μονάδες όλων των τομέων της οικονομίας. Η μεγάλη σημασία της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου φαίνεται από τα νομοθετικά πλαίσια που ψηφίζονται κατά καιρούς σε διαφορές χώρες.

Στην χώρα μας, τα αρμόδια όργανα της Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με τις αποφάσεις (Απόφαση 5/294/14.11.2000 Φ.Ε.Κ. 1487 Β/16.12.2000, Φ.Ε.Κ. 110 Α/17.5.2002) υποχρεώνουν τις εισηγμένες στο ΧΑΑ εταιρίες να έχουν ξεχωριστό τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου. Η Τράπεζα Ελλάδος, με την ΠΔ/ΤΕ 2438/6.8.1998, κάνει λόγο για την ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου και την σύσταση «Επιτροπής Ελέγχου» στα Πιστωτικά Ιδρύματα. Οι ανώτερες αποφάσεις συνέβαλαν

θετικά στην αναγνώριση της ανάγκης ίδρυσης και λειτουργίας της υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου και στην αναβάθμιση του επαγγέλματος του Εσωτερικού Ελεγκτή.

Η σημασία που έχει η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου αποκαλύπτεται από τον αντικειμενικό σκοπό της. Σκοπός της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου είναι: η παροχή υψηλού και ταυτόχρονα εξειδικευμένου επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση κάθε οργανισμού και η αξιολόγηση των μέτρων και συστημάτων λειτουργίας. Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου βοηθά μια επιχείρηση να πετύχει την αποστολή της και τους αντικειμενικούς της σκοπούς.

Ο αντικειμενικός σκοπός της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών με την εισαγωγή των Επαγγελματικών Προτύπων ορίζει ως σκοπό της υπηρεσίας εσωτερικών ελεγκτών να «βοηθά τα μέλη του οργανισμού στην αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους. Γι' αυτό, η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου τα εφοδιάζει με αναλύσεις, αξιολογήσεις, συστήματα, συμβουλές και πληροφορίες που αφορούν τις δραστηριότητες που επανελέγχονται. Ο αντικειμενικός σκοπός του ελέγχου συμπεριλαμβάνει προώθηση αποτελεσματικού ελέγχου σε λογικό κόστος.» Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της επιχείρησης και λειτουργεί σύμφωνα με την πολιτική της διοίκησης και των Προτύπων.

Ενδεικτικά η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης εξετάζει, αξιολογεί και εκτιμά :

- Την ύπαρξη και την επάρκεια μίας αποτελεσματικής οργανωτικής δομής καθώς και την ύπαρξη διαδικασιών εξουσιοδοτήσεων που ρυθμίζουν τις σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των επιμέρους υπηρεσιακών λειτουργιών και των συναλλαγών τους με τρίτους.
- Την πληρότητα, ακρίβεια και αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων των βιβλίων και στοιχείων της επιχείρησης.
- Τη διαδικασία τήρησης των προδιαγραφών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- Τους επιχειρηματικούς κινδύνους, τις γενεσιουργές αιτίες του κινδύνου και αναζητά μέτρα αντιμετώπισης.
- Τη συμμόρφωση των εργαζομένων στις πολιτικές και τις αποφάσεις της διοίκησης και με τους κανόνες λειτουργίας.

- Την τήρηση της πολιτικής προσλήψεων, προαγωγών, αξιολογήσεων του ανθρώπινου δυναμικού
- Τον τρόπο και την αποτελεσματικότητα της εποπτεία που ασκούν τα στελέχη όλων των επιπέδων.
- Την απόδοση των επενδύσεων με βάση τον αρχικό σχεδιασμό τους.
- Την αποτελεσματικότητα των προτύπων απόδοσης και συμπεριφοράς που θέτει κάθε φορά η διοίκηση της επιχείρησης και αξιολογεί την πολιτική που υπαγορεύουν τα πρότυπα αυτά.
- Τις πολιτικές για αποθάρρυνση και αποτροπή των καταχρήσεων της απάτης, των φθορών και κλοπών, καθώς και το κλίμα αφοσίωσης των εργαζομένων στους κανόνες επιχειρηματικής ηθικής.
- Την αποδοτικότητα των μέσων παραγωγής, τα προγράμματα παραγωγής και την συντήρηση του εξοπλισμού, την διάθεση των προϊόντων καθώς και το ύψος και την διαχείριση των αποθεμάτων.
- Τον τρόπο συνεργασίας και επικοινωνίας των εργαζομένων τόσο εντός των τμημάτων όσο και στο σύνολο της επιχείρησης.

Για να επιτύχει την έργο της η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να λειτουργεί βάση των επαγγελματικών προτύπων και τον κώδικα δεοντολογίας που έχουν θεσμοθετηθεί από παγκόσμιους οργανισμούς.

3.5. Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση

Ο όρος εταιρική διακυβέρνηση (corporate governance) είναι μία πολυδιάστατη έννοια που την συναντάμε τα τελευταία χρόνια στις μεγάλες επιχειρήσεις. Η έννοια αυτή σχετίζεται με την έννοια του ελέγχου, αφού ο έλεγχος μπορεί να θεωρηθεί ως ένας μηχανισμός εταιρικής διακυβέρνησης.

Μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί ένας κοινός αποδεκτός ορισμός του όρου εταιρικής διακυβέρνηση. Ο όρος γενικά, αναφέρεται στο πλέγμα μηχανισμών, διαδικασιών και δομών (δικλίδες) με το οποίο μια επιχείρηση διοικείται και κατευθύνεται, για την αύξηση της περιουσίας των μετόχων και τη διασφάλιση των θεμιτών συμφερόντων άλλων ομάδων ενδιαφερομένων. Ουσιαστικά γίνεται μία προσπάθεια διαχωρισμού της ιδιοκτησίας από τη διοίκηση της επιχείρησης. Οι

δικλίδες εταιρικής διακυβέρνησης αναπτύσσονται είτε με πρωτοβουλία της ίδιας της επιχείρησης ή επιβάλλονται από την κοινωνία και το κράτος. Χαρακτηριστικό κάθε συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης είναι η επίβλεψη των πάσης φύσεως ενεργειών της διοίκησης και η καθιέρωση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων και στη λειτουργία της επιχείρησης. Σε ένα τέτοιο σύστημα, κεντρικό ρόλο έχουν μία σειρά από φυσικά πρόσωπα ή συλλογικά όργανα, όπως το διοικητικό συμβούλιο, η επιτροπή ελέγχου, η επιτροπή αποδοχών, άλλες επιτροπές με συναφές αντικείμενο, οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές.

Το θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης τα τελευταία χρόνια είναι στην επικαιρότητα. Ένας λόγος είναι η συχνή και η αιφνίδια κατάρρευση μεγάλων επιχειρήσεων (Maxwell Communications, Enron, Worldcom κ.λπ.) λόγω λογιστικών σκανδάλων, απατών, συγκεκαλυμμένης κακοδιαχείρισης ή εσφαλμένων επιχειρηματικών αποφάσεων. Ένας άλλος λόγος είναι η αυξανόμενη επιρροή στις εταιρικές υποθέσεις διαφόρων εξωτερικών ομάδων, συμφερόντων, των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας και γενικότερα της κοινής γνώμης. Ακόμα, η παγκοσμιοποίηση των διεθνών χρηματαγορών και των επιχειρήσεων συμβάλλουν σ' αυτό, ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων.

Αξίζει να αναφερθεί η απαίτηση των αμερικανικών αρχών από αλλοδαπές εταιρίες που έχουν εισηγμένες μετοχές σε αμερικανικά χρηματιστήρια να ακολουθούν τις ρυθμίσεις του νόμου Sarbanes – Oxley του έτους 2002. Σκοπός του νόμου αυτού ήταν η αντιμετώπιση σοβαρών εταιρικών απατών. Εκτός από τη δημιουργία ειδικής αρχής (Public Companies Accounting Oversight Board) για την επίβλεψη των εισηγμένων εταιριών, επέβαλε και μία σειρά από αυστηρές ρυθμίσεις για την προώθηση της εταιρικής διακυβέρνησης.

3.5.1 Εσωτερικός Κανονισμός και Εσωτερικός Έλεγχος Σύμφωνα με την Εταιρική Διακυβέρνηση

Στην Ελλάδα, ειδική νομοθετική παρέμβαση για θέματα εταιρικής διακυβέρνησης εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιριών έχει γίνει με το νόμο 3016/2002, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 28 του νόμου 3091/2002. Ο νόμος αυτός απαίτησε

την οργάνωση ενός συστήματος εσωτερικών δικλίδων και τη σύσταση ειδικής υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου.

Σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Ν. 3016/2002, η οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου έχει ως εξής:

- Η οργάνωση και λειτουργία εσωτερικού ελέγχου αποτελεί προϋπόθεση για την εισαγωγή των μετοχών ή άλλων κινητών αξιών σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της εταιρίας, στην οποία απασχολείται τουλάχιστον ένα φυσικό πρόσωπο πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.
- Οι εσωτερικοί ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους είναι ανεξάρτητοι, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμία άλλη υπηρεσιακή μονάδα της εταιρίας και εποπτεύονται από ένα έως τρία μη εκτελεστικά μέλη του διοικητικού συμβουλίου.
- Οι εσωτερικοί ελεγκτές ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Δεν μπορούν να ορισθούν ως εσωτερικοί ελεγκτές μέλη του διοικητικού συμβουλίου, διευθυντικά στελέχη εν ενεργεία ή συγγενείς τους. Η εταιρία υποχρεώνεται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για οποιαδήποτε μεταβολή υπάρχει στα πρόσωπα ή στην οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου εντός δέκα ημερών από την ημερομηνία μεταβολής.
- Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι εσωτερικοί ελεγκτές δικαιούνται να λάβουν γνώση οποιοδήποτε εγγράφου, αρχείου και να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία της εταιρίας. Η διοίκηση της εταιρίας οφείλει να παρέχει στους εσωτερικούς ελεγκτές όλα τα απαραίτητα μέσα για τη διευκόλυνση του έργου τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 3016/2002, η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Παρακολουθεί την εφαρμογή και τη συνεχή τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του καταστατικού της εταιρίας, καθώς και της νομοθεσίας που αφορά τις ανώνυμες κυρίως και χρηματιστηριακές εταιρίες.
- Αναφέρει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας περιπτώσεις σύγκρουσης των ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των διευθυντικών στελεχών της εταιρίας, τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

- Οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να ενημερώνουν εγγράφως το διοικητικό συμβούλιο για το διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο και να παρίστανται κατά τις γενικές συνελεύσεις των μετόχων.
- Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν, μετά από έγκριση του Δ.Σ. της εταιρίας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από τις Εποπτικές Αρχές, συνεργάζονται με αυτές και διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν.

3.6 Εσωτερικός έλεγχος και αξιοπιστία οικονομικών καταστάσεων

Ο σκοπός των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με το Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής είναι η παροχή πληροφοριών σχετικά με την χρηματοοικονομική θέση, την αποδοτικότητα και τις μεταβολές της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης τόσο για τους υφιστάμενους όσο και για τους μελλοντικούς επενδυτές καθώς και για τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέλη για τη λήψη αποφάσεων. Η αξιοπιστία και η σχετικότητα αποτελούν δύο πρωτεύοντα ποιοτικά χαρακτηριστικά των λογιστικών πληροφοριών. Η μεθοδολογία του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων περιλαμβάνει την μελέτη και αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου καθώς και την αναζήτηση, απόκτηση και αξιολόγηση ελεγκτικών τεκμηρίων που αφορούν τις οικονομικές καταστάσεις μιας οντότητας, την ευθύνη της αξιοπιστίας των οποίων έχει η διοίκηση της.

Το θέμα της παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων είναι σοβαρό και οι προσεγγίσεις που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν είναι αρκετές, τόσο από πλευράς επιχειρηματικής και λογιστικής προσέγγισης, αλλά και από μακροοικονομικής και κοινωνικής άποψης, όσον αφορά τα αίτια και τις επιπτώσεις τους. Η παραποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων εκτός του γεγονότος ότι αποτελεί μια παράνομη επιχειρηματική συμπεριφορά, απειλεί και την αξιοπιστία της οικονομικής πληροφόρησης στοιχίζοντας στις επιχειρήσεις σημαντικότερα ποσά. Υπάρχουν τρεις τρόποι με τους οποίους η διοίκηση μια επιχείρησης μπορεί να επηρεάσει την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και πιο συγκεκριμένα την ακρίβεια των οικονομικών αποτελεσμάτων. Η πρώτη περίπτωση αφορά την ηθελημένη παραβίαση ενός λογιστικού προτύπου. Η δεύτερη περίπτωση αφορά τα

κενά που το ίδιο το πλαίσιο των λογιστικών προτύπων αφήνει σε πολλά ζητήματα, επομένως η δημιουργική παρέμβαση της διοίκησης είναι αναπόφευκτη. Τέλος, η τρίτη παρέμβαση αφορά τα περιθώρια των επιλογών που τα ίδια τα λογιστικά πρότυπα αφήνουν στην αντιμετώπιση διαφόρων θεμάτων.

Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υπεύθυνος για την πρόληψη της απάτης μέσα στην επιχείρηση. Επομένως η πιθανότητα να εμπλακεί η επιχείρηση σε παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων της αυξάνεται όταν ο έλεγχος (εσωτερικός και εξωτερικός) είναι χαλαρός.

Για να είναι αποτελεσματικός ο Εσωτερικός Έλεγχος θα πρέπει η διοίκηση να λάβει σοβαρά υπόψη τα παρακάτω:

α. Η ξεκάθαρη πολιτική και η στρατηγική που θα πρέπει να έχει η διοίκηση για τον εσωτερικό έλεγχο.

β. Η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου, που σημαίνει, το που υπάγεται ιεραρχικά, αν υπάγεται στη διοίκηση (Δ/ντα Σύμβουλο), σε επιτροπή ελέγχου (Audit Committee) ή σε κάποια διεύθυνση. Η υπαγωγή του απευθείας στη διοίκηση ή σε επιτροπή ελέγχου προσδιορίζει σαφώς και το βαθμό υποστήριξής του. Αντιθέτως, η ένταξή του σε κάποια διεύθυνση, τον θέτει υπό περιορισμό και τον υποβαθμίζει.

γ. Η ελευθερία δράσης. Το κατά πόσο δηλαδή οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν την ελευθερία κινήσεων και το απρόσκοπτο της πρόσβασης στα αρχεία της εταιρείας, στο προσωπικό και στα περιουσιακά της στοιχεία.

δ. Η αναγκαιότητα. Το κατά πόσο δηλαδή η διοίκηση επιθυμεί ο Εσωτερικός Έλεγχος να λειτουργεί ως απαραίτητο εργαλείο της και όχι ως μέσον πυρόσβεσης και αστυνόμευσης ή για την έξωθεν καλή μαρτυρία.

Οι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου ως προς την διασφάλιση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων μπορούν να περιγραφούν, ως εξής: να καθορίζει την καταλληλότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που υφίσταται, να διερευνά τη συμμόρφωση με τους υφιστάμενους χρηματοδοτικά νόμους και οικονομικούς κανονισμούς, να ελέγχει την επάρκεια των μηνιαίων αποδόσεων των δραστηριοτήτων και να ελέγχει για τη φυσική ύπαρξη των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων.

Οι επιχειρήσεις δε θα πρέπει να υποτιμούν ή να αψηφούν τον εσωτερικό έλεγχο, καθώς αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης. Τα νομοθετικά πλαίσια της εταιρικής διακυβέρνησης, όσο αυστηρά και εάν είναι, δεν επαρκούν από μόνα τους για την αποτροπή της εταιρικής απάτης. Απαιτείται λοιπόν η δέσμευση της ανώτατης διοίκησης στις επιταγές των αρχών της

εταιρικής διακυβέρνησης, η γνωστοποίηση τους στο σύνολο του οργανισμού και ο έλεγχος της συμμόρφωσης του οργανισμού σ' αυτές. Η μη δέσμευση της ηγεσίας στην ακεραιότητα και τις ηθικές αξίες δημιουργεί ένα περιβάλλον ελέγχου ευάλωτο στη διαφθορά. Επιπλέον, αναιρεί τα οφέλη που δημιουργούνται από την εφαρμογή των πλαισίων του εσωτερικού ελέγχου και τη διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων. Σημαντική κρίνεται εξάλλου η μέριμνα για την διαρκή εκπαίδευση των διοικητικών στελεχών στα θέματα της διακυβέρνησης των εταιριών, του ελέγχου και της διαχείρισης των κινδύνων.

3.7 Μειονεκτήματα του εσωτερικού ελέγχου

Έχει παρατηρηθεί πως ορισμένες αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου, μπορούν να τον καταστήσουν λιγότερο αποτελεσματικό σε σχέση με τον επιθυμητό επίπεδο αποτελεσματικότητας. Η σχέση που υπάρχει μεταξύ του ελεγκτή και του ελεγχόμενου είναι συχνά αμφιλεγόμενη. Ο ελεγχόμενος μπορεί να κάνει δύσκολο το έργο του ελεγκτή, με το να εμπλέκεται συνέχεια στην εργασία του ή να μην του παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες.

Η μη αποδοχή του Εσωτερικού Ελέγχου, σε μεγάλο βαθμό, απορρέει από την έλλειψη διαμόρφωσης πολιτικής και ελεγκτικής κουλτούρας, καθώς και ανάλογης υποστήριξης που παρατηρείται από τους φορείς. Ανάλογο μερίδιο ευθύνης, στην μη αποδοχή του, έχουν και οι ίδιοι οι εσωτερικοί ελεγκτές, καθώς δεν φροντίζουν στην διαμόρφωση κατάλληλου ελεγκτικού κλίματος, όπως και διακριτικού χειρισμού την ελεγκτικών θεμάτων, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Τα βασικά χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι να παρέχει τη βεβαιότητα ότι, τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας προστατεύονται και δημιουργούνται αξιόπιστα οικονομικά στοιχεία, για την ορθολογική διοίκηση της εταιρίας και για την ετοιμασία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο νόμος Sarbanes- Oxley, που ψηφίστηκε το 2002 στην Αμερική και είχε ως στόχο την ενίσχυση της αξιοπιστίας των εταιριών, παράλληλα οδήγησε όμως και σε μεγάλη αύξηση του κόστους του ελέγχου, άρα και των αμοιβών των εσωτερικών ελεγκτών.

Ακόμη, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να είναι αναποτελεσματικός, όταν επεμβαίνει κατά αρνητικό τρόπο η διοίκηση, για να δικαιολογήσει και συγκαλύψει ορισμένες παρατυπίες, σφάλματα ή παραλείψεις. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου βασίζονται κυρίως σε ανθρώπους. Γι αυτό το λόγο απροσεξίες, αβλεψίες, οδηγίες, που δεν τις καταλαβαίνουν καλά και διάφορα λάθη εκτιμήσεων αποδυναμώνουν την αποτελεσματικότητα του συστήματος.

Μία ακόμα αδυναμία του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου είναι η δημιουργία φιλικών σχέσεων μεταξύ των υπαλλήλων και των προϊσταμένων του εσωτερικού ελέγχου με τους υπόλοιπους της επιχείρησης. Όσο οι σχέσεις αυτές εξελίσσονται τόσο μεγαλώνει ο κίνδυνος για την άμβλυνση της αμεροληψίας και της αντικειμενικότητας του ελέγχου.

Τέλος, αδυναμία του συστήματος είναι η μονοτονία που διακρίνει την εργασία του εσωτερικού ελεγκτή. Ο εσωτερικός ελεγκτής ασχολείται με τα ίδια συνεχώς θέματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μετουσίωση του εσωτερικού ελέγχου σε μια διαδικασία τυπική και ανιαρή για τον ίδιο τον ελεγκτή υποβαθμίζοντας της οξεία αντίληψη που αυτός πρέπει να διαθέτει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ & ΠΡΟΤΥΠΑ

4.1. Κώδικας Δεοντολογίας

Στόχος του Κώδικα Ηθικής (code of ethics) είναι να προάγει την ηθική κουλτούρα στο επάγγελμα του Εσωτερικού Ελέγχου. Οι κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας και συμπεριφοράς καθιερώνουν υψηλά πρότυπα εντιμότητας, αντικειμενικότητας, επιμέλειας και αφοσίωσης, με τα οποία πρέπει να συμμορφώνονται οι εσωτερικοί ελεγκτές.

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές αναμένεται ότι θα εφαρμόζουν και θα υπερασπίζονται τις ακόλουθες αρχές:

❖ Ακεραιότητα:

Η Ακεραιότητα των Εσωτερικών Ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και παρέχει έτσι τη βάση εμπιστοσύνης της κρίσης τους. Οι διαστάσεις της ακεραιότητας:

- Εκτέλεση του ελεγκτικού έργου με εντιμότητα (honesty), επιμέλεια (diligence) και υπευθυνότητα (responsibility)
- Σεβασμός του Νομικού Πλαισίου και αποκάλυψη (disclosure) όσων προβλέπονται από το πλαίσιο αυτό ή από τα πρότυπα του επαγγέλματος
- Ο ελεγκτής δεν αποτελεί μέρος παράνομης δραστηριότητας, ούτε αναλαμβάνει δραστηριότητες που απαξιώνουν τον οργανισμό ή απάδουν προς το επάγγελμα
- Ο ελεγκτής σέβεται και συμβάλλει θετικά στην επίτευξη των νόμιμων σκοπών του οργανισμού

❖ Αντικειμενικότητα:

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές επιδεικνύουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας κατά την συγκέντρωση, αξιολόγηση και κοινοποίηση των πληροφοριών για τη δραστηριότητα ή τη διαδικασία που εξετάζεται. Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές προβαίνουν σε μία ισορροπημένη εκτίμηση όλων των σχετικών περιπτώσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα, ή τα συμφέροντα άλλων, κατά το σχηματισμό των κρίσεών τους. Οι διαστάσεις της αντικειμενικότητας:

- Μη συμμετοχή σε δραστηριότητες ή σχέσεις οι οποίες ενδεχομένως να βλάψουν την αμεροληψία ή να δημιουργήσουν καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων
- Μη αποδοχή οποιασδήποτε προσφοράς η οποία ενδεχομένως να επηρεάσει την επαγγελματική του κρίση
- Αποκάλυψη όλων των ουσιωδών (material) στοιχείων που έρχονται σε γνώση του και τα οποία είναι δυνατόν να αλλοιώσουν τις χρηματοοικονομικές αναφορές του εξεταζόμενου οργανισμού

❖ **Εμπιστευτικότητα:**

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές σέβονται την αξία και την κυριότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουν και δεν κοινοποιούν πληροφορίες χωρίς κατάλληλη εξουσιοδότηση, εκτός εάν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση για να γίνει κάτι τέτοιο. Οι διαστάσεις της εμπιστευτικότητας:

- Ιδιαίτερα προσεκτική χρήση και αυξημένη προστασία της πληροφορίας που προκύπτει κατά την άσκηση του ελέγχου
- Μη χρήση της πληροφορίας :
 - Για ίδιο όφελος
 - Κατά τρόπο αντιβαίνοντα τον νόμο
 - Κατά τρόπο βλαπτικό για τους νόμιμους και «ηθικούς» σκοπούς του οργανισμού

❖ **Επαγγελματική Επάρκεια:**

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές χρησιμοποιούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες που χρειάζονται για την παροχή των υπηρεσιών του Εσωτερικού Ελέγχου. Οι διαστάσεις επαγγελματικής επάρκειας

- Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές οφείλουν να αναλαμβάνουν μόνο εκείνες τις Υπηρεσίες για τις οποίες διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα (γνώσεις, εμπειρίες, δεξιότητες)
- Να εφαρμόζουν τα Διεθνή Πρότυπα Επαγγελματικής Εφαρμογής της υπηρεσίας του Εσωτερικού Ελέγχου
- Να βελτιώνουν συνεχώς την επάρκεια τους και την αποτελεσματικότητα καθώς και την ποιότητα των υπηρεσιών τους.

Σύμφωνα με το Ελληνικό Πρότυπο 2200 και το αντίστοιχο Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 200 ορίζουν ότι ο ελεγκτής κατά την διαδικασία το ελέγχου των

οικονομικών καταστάσεων πρέπει να συμμορφώνεται προς τον Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας.

4.2. Ελεγκτικά Πρότυπα για τον Εσωτερικό Έλεγχο

Οι βασικές κατευθυντήριες οδηγίες που βοηθούν τους ελεγκτές λογιστές στην εκπλήρωση των επαγγελματικών τους υποχρεώσεων είναι γνωστές σαν Ελεγκτικά Πρότυπα. Τα ελεγκτικά πρότυπα όχι μόνο καθοδηγούν αλλά αξιολογούν και την ποιότητα της εργασίας τους. Η άσκηση ποιοτικού ελέγχου στο έργο των ελεγκτών είναι αναγκαία. Ο ποιοτικός αυτός έλεγχος θα είναι εποικοδομητικός αν διεξάγεται κατά τρόπο αμερόληπτο και αντικειμενικό.

Ο σκοπός των **Προτύπων** είναι:

1. Να περιγράψουν τις βασικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν την πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου.
2. Να αποτελέσουν το γενικό πλαίσιο βάσει του οποίου παρέχονται και προάγονται οι προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες του Εσωτερικού Ελέγχου.
3. Να αποτελέσουν μέτρο αξιολόγησης της απόδοσης του Εσωτερικού Ελέγχου.
4. Να προωθήσουν τη βελτίωση σε οργανωτικές διαδικασίες και λειτουργίες.

4.2.1. Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και Διεθνή Πρότυπα Δικλίδων Ποιότητας

Τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και τα Διεθνή Πρότυπα Δικλίδων Ποιότητας, που εκδόθηκαν το 2009 από το Διεθνές Συμβούλιο Προτύπων και Διασφάλισης (International Auditing and Assurance Standards Board) και της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants) μεταφράστηκαν από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών κατ' εξουσιοδότηση της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ).

Τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και Διεθνή Πρότυπα Δικλίδων Ποιότητας είναι τα εξής:

ΔΠΑΠ 1: Δικλίδες ποιότητας για λογιστικές επιχειρήσεις που διενεργούν ελέγχους και επισκοπήσεις οικονομικών καταστάσεων, καθώς και άλλες αναθέσεις διασφάλισης και συναφών υπηρεσιών

ΔΕΠ 200: Γενικοί στόχοι του ανεξάρτητου ελεγκτή και η διενέργεια ελέγχου σύμφωνα με τα ΔΠΕ 210: Συμφωνία επί των όρων ανάθεσης ελέγχου

ΔΠΕ 220: Δικλίδες ποιότητας για τον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων

ΔΠΕ 230: Τεκμηρίωση του ελέγχου

ΔΠΕ 240: Ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων

ΔΠΕ 250: Εξέταση νόμων και κανονισμών στον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων

ΔΠΕ 260: Επικοινωνία με τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση

ΔΠΕ 265: Κοινοποίηση ελλείψεων σε εσωτερικές δικλίδες στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση και τη διοίκηση

ΔΠΕ 300: Σχεδιασμός ενός ελέγχου οικονομικών καταστάσεων

ΔΠΕ 315: Εντοπισμός και εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος μέσω κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντός της

ΔΠΕ 320: Ουσιώδες μέγεθος στο σχεδιασμό και στην εκτέλεση ενός ελέγχου

ΔΠΕ 330: Οι αντιδράσεις του ελεγκτή στους εκτιμώμενους κινδύνους

ΔΠΕ 402: Ελεγκτικά ζητήματα σχετικά με οντότητα που χρησιμοποιεί οργανισμό υπηρεσιών

ΔΠΕ 450: Αξιολόγηση σφαλμάτων που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια του ελέγχου

ΔΠΕ 500: Ελεγκτικά τεκμήρια

ΔΠΕ 501: Ελεγκτικά τεκμήρια - Ειδικά ζητήματα

ΔΠΕ 505: Εξωτερικές επιβεβαιώσεις

ΔΠΕ 510: Αρχικές αναθέσεις ελέγχου - Υπόλοιπα έναρξης

ΔΠΕ 520: Αναλυτικές διαδικασίες

ΔΠΕ 530: Ελεγκτική δειγματοληψία

ΔΠΕ 540: Έλεγχος λογιστικών εκτιμήσεων, περιλαμβανομένων των λογιστικών εκτιμήσεων εύλογης αξίας, και σχετικών γνωστοποιήσεων

ΔΠΕ 550: Συνδεμένα μέρη

ΔΠΕ 560: Μεταγενέστερα γεγονότα

ΔΠΕ 570: Συνέχιση δραστηριότητας

ΔΠΕ 580: Έγγραφοι διαβεβαιώσεις

ΔΠΕ 600: Ειδικά ζητήματα - Έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων ομίλου(περιλαμβανομένης της εργασίας ελεγκτών συστατικού)

ΔΠΕ 610: Χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών

ΔΠΕ 620: Χρησιμοποίηση της εργασίας του ειδήμονα του ελεγκτή

ΔΠΕ 700: Διαμόρφωση γνώμης και έκθεση επί οικονομικών καταστάσεων

ΔΠΕ 705: Διαφοροποιήσεις της γνώμης στην έκθεση του ανεξάρτητου ελεγκτή

ΔΠΕ 706: Παράγραφοι έμφασης θέματος και παράγραφοι άλλου θέματος στην έκθεση του ανεξάρτητου ελεγκτή

ΔΠΕ 710: Συγκριτικές πληροφορίες - Αντίστοιχοι αριθμοί και συγκριτικές οικονομικές καταστάσεις

ΔΠΕ 720: Οι ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με άλλες πληροφορίες σε έγγραφα που περιέχουν ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις

ΔΠΕ 800 Ειδικά ζητήματα - Έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων που καταρτίζονται σύμφωνα με πλαίσια ειδικού σκοπού

ΔΠΕ 805: Ειδικά ζητήματα - Έλεγχοι επιμέρους οικονομικών καταστάσεων και συγκεκριμένων στοιχείων, λογαριασμών ή κονδυλίων οικονομικής κατάστασης

ΔΠΕ 810: Αναθέσεις για έκθεση επί περιληπτικών οικονομικών καταστάσεων

4.2.2. Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 610: Χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών

Το παρόν διεθνές Πρότυπο Ελέγχου ασχολείται με τις ευθύνες του εξωτερικού ελεγκτή σχετικά με την εργασία των εσωτερικών ελεγκτών όταν ο εξωτερικός ελεγκτής έχει καθορίσει, σύμφωνα με το ΔΠΕ 315, ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι πιθανό να είναι σχετική για τον έλεγχο. Το ΔΠΕ 610 δεν ασχολείται με τις περιπτώσεις όπου μεμονωμένοι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν άμεση υποστήριξη στον εξωτερικό ελεγκτή κατά την εκτέλεση των διαδικασιών ελέγχου. Ενώ οι σκοποί της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου και

του εξωτερικού ελεγκτή είναι διαφορετικοί, μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και ο εξωτερικός ελεγκτής επιτυγχάνουν τους αντίστοιχους στόχους τους μπορεί να είναι παρόμοιοι.

Ανεξάρτητα από το βαθμό αυτονομίας και αντικειμενικότητας της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, αυτή η λειτουργία δεν είναι ανεξάρτητη από την οντότητα όπως απαιτείται από τον εξωτερικό ελεγκτή κατά την έκφραση γνώμης επί των οικονομικών καταστάσεων. Ο εξωτερικός ελεγκτής έχει αποκλειστική ευθύνη για τη γνώμη ελέγχου που εκφράζεται, και αυτή η ευθύνη δεν μειώνεται από τη χρήση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών από τον εξωτερικό ελεγκτή.

Ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να καθορίσει:

- (α) Εάν η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών είναι πιθανό να είναι επαρκής για τους σκοπούς του ελέγχου, και
- (β) Εάν ναι, τη σχεδιασμένη επίδραση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών στη φύση, το χρόνο ή την έκταση των διαδικασιών του εξωτερικού ελεγκτή.

Κατά τον καθορισμό του εάν η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών είναι πιθανό να είναι επαρκής για τους σκοπούς του ελέγχου, ο εξωτερικός ελεγκτής πρέπει να αξιολογήσει:

- (α) Την αντικειμενικότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου,
- (β) Την τεχνική ικανότητα των εσωτερικών ελεγκτών,
- (γ) Το εάν η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών είναι πιθανό να διενεργηθεί με τη δέουσα επαγγελματική προσοχή, και
- (δ) Το εάν είναι πιθανό να υπάρξει αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των εσωτερικών ελεγκτών και του εξωτερικού ελεγκτή.

Κατά τον καθορισμό της σχεδιασμένης επίδρασης της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών στη φύση, το χρόνο ή την έκταση των διαδικασιών του εξωτερικού ελεγκτή, ο εξωτερικός ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει:

- (α) Τη φύση και το πεδίο της συγκεκριμένης εργασίας που έχει εκτελεστεί, ή που πρέπει να εκτελεστεί, από τους εσωτερικούς ελεγκτές,
- (β) Τους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος σε επίπεδο ισχυρισμού για συγκεκριμένες κατηγορίες συναλλαγών, υπόλοιπα λογαριασμών και γνωστοποιήσεις
- (γ) Το βαθμό υποκειμενικότητας που υπεισέρχεται στην αξιολόγηση των ελεγκτικών τεκμηρίων που έχουν συγκεντρωθεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές προς υποστήριξη των σχετικών ισχυρισμών.

Ο εξωτερικός ελεγκτής για να κρίνει την επάρκεια συγκεκριμένης εργασίας που έχει διενεργηθεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές για τους σκοπούς του εξωτερικού ελεγκτή, πρέπει να αξιολογήσει εάν:

- (α) Η εργασία διενεργήθηκε από εσωτερικούς ελεγκτές που έχουν επαρκή τεχνική κατάρτιση και ικανότητα,
- (β) Η εργασία επιβλέφθηκε, επισκοπήθηκε και τεκμηριώθηκε κατάλληλα,
- (γ) Έχουν αποκτηθεί επαρκή ελεγκτικά τεκμήρια για να επιτρέψουν τους εσωτερικούς ελεγκτές να συναγάγουν εύλογα συμπεράσματα,
- (δ) Τα συμπεράσματα που συνάγονται είναι τα ενδεδειγμένα για τις περιστάσεις και οι οποιεσδήποτε εκθέσεις καταρτίζονται από τους εσωτερικούς ελεγκτές είναι συνεπείς με τα ευρήματα της εργασίας που έχει εκτελεστεί, και
- (ε) Οι οποιεσδήποτε εξαιρέσεις ή τα ασυνήθιστα ζητήματα που γνωστοποιούνται από τους εσωτερικούς ελεγκτές επιλύονται κατάλληλα.

Εάν ο εξωτερικός ελεγκτής χρησιμοποιεί συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, πρέπει να συμπεριλάβει στην τεκμηρίωση ελέγχου τα συμπεράσματα που έχουν συναχθεί σχετικά με την αξιολόγηση της επάρκειας της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών, και τις διαδικασίες ελέγχου που διενεργήθηκαν από τον εξωτερικό ελεγκτή επί αυτής της εργασίας.

Οι στόχοι των λειτουργιών εσωτερικού ελέγχου ποικίλλουν ευρέως και εξαρτώνται από το μέγεθος και τη δομή της οντότητας καθώς και τις απαιτήσεις της διοίκησης και, όπου έχει εφαρμογή, εκείνων που είναι υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση. Οι δραστηριότητες της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου μπορεί να περιλαμβάνουν ένα ή περισσότερα από τα κατωτέρω:

- Παρακολούθηση του εσωτερικού ελέγχου. Στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να ανατεθεί συγκεκριμένη ευθύνη για επισκόπηση δικλίδων, παρακολούθηση της λειτουργίας τους και προτάσεις βελτιώσεων επί αυτών.
- Εξέταση των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών πληροφοριών. Στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να ανατεθεί η επιθεώρηση των μέσων που χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό, την επιμέτρηση, την ταξινόμηση και την αναφορά χρηματοοικονομικών και λειτουργικών πληροφοριών, καθώς και για τη συγκεκριμένη διερεύνηση επί επιμέρους κονδυλίων, περιλαμβανομένης λεπτομερούς δοκιμασίας των συναλλαγών, των υπολοίπων και των διαδικασιών.
- Επισκόπηση των λειτουργικών δραστηριοτήτων. Στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να ανατεθεί η επισκόπηση της οικονομίας, της

αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των λειτουργικών δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένων των μη οικονομικών δραστηριοτήτων μιας οντότητας.

- Επισκόπηση της συμμόρφωσης με τους νόμους και τους κανονισμούς. Στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να ανατεθεί η επισκόπηση της συμμόρφωσης με νόμους, κανονισμούς και άλλες εξωτερικές απαιτήσεις, καθώς και με διοικητικές πολιτικές και οδηγίες και άλλες εσωτερικές απαιτήσεις.
- Διαχείριση κινδύνου. Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να συνδράμει τον οργανισμό εντοπίζοντας και αξιολογώντας σημαντικές εκθέσεις σε κίνδυνο και συμβάλλοντας στη βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου του κινδύνου.
- Διακυβέρνηση. Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου μπορεί να αξιολογήσει τη διαδικασία διακυβέρνησης κατά την επίτευξη από μέρους της στόχων σχετικά με τη δεοντολογία και τις αξίες, τη διαχείριση των επιδόσεων και τη λογοδοσία, τη γνωστοποίηση πληροφοριών προς κατάλληλους τομείς του οργανισμού σχετικά με κινδύνους και δικλίδες και την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας μεταξύ εκείνων που είναι επιφορτισμένοι με τη διακυβέρνηση, των εξωτερικών και εσωτερικών ελεγκτών και της διοίκησης.

4.3 Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου από τη σκοπιά των Ελεγκτικών Προτύπων

Τα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα κάνουν αναφορά στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου με το ελεγκτικό πρότυπο 4400. Το ελεγκτικό αυτό πρότυπο καθορίζει ότι ο ελεγκτής οφείλει να εξασφαλίσει κατανόηση του λογιστικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου που είναι επαρκής ώστε να του επιτρέψει να σχεδιάσει και να αναπτύξει αποτελεσματική προσέγγιση στον έλεγχο. Το διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο με τίτλο Εκτιμήσεις Κινδύνου και Εσωτερικός Έλεγχος παρέχει μια αναλυτικότερη προσέγγιση του θέματος με καθορισμό των παρακάτω ορισμών για τον εσωτερικό έλεγχο και το περιβάλλον του.

- Λογιστικό Σύστημα

Ο όρος Λογιστικό Σύστημα αναφέρεται στη σειρά έργων και αρχείων μιας οικονομικής μονάδας με την οποία διεκπεραιώνονται οι συναλλαγές ως μέσο διατήρησης οικονομικών αρχείων. Τέτοια συστήματα εντοπίζουν, συνθέτουν, αναλύουν, υπολογίζουν, ταξινομούν, αρχειοθετούν ανακεφαλαιώνουν και εκθέτουν συναλλαγές και άλλα συμβάντα. Το Ελληνικό Ελεγκτικό Πρότυπο για την κατανόηση του λογιστικού συστήματος ορίζει πως ο ελεγκτής οφείλει να εξασφαλίσει την κατανόηση του σε βαθμό που να του επιτρέπει να προσδιορίσει τις κύριες κατηγορίες των συναλλαγών του ελεγχόμενου οργανισμού, την αφετηρία των συναλλαγών αυτών και του τρόπου με τον οποίο εξουσιοδοτούνται και συλλαμβάνονται, τα σημαντικά λογιστικά στοιχεία και παραστατικά στα οποία στηρίζονται οι οικονομικές καταστάσεις και τη διαδικασία λογιστικοποίησης και απεικόνισης των συναλλαγών από την αφετηρία τους μέχρι την απεικόνιση τους στις οικονομικές καταστάσεις.

- Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Σύστημα εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με το διεθνές ελεγκτικό πρότυπο 400 σημαίνει όλες τις αρχές, μεθόδους και διαδικασίες που υιοθετεί η διοίκηση μιας οικονομικής μονάδας για την επίτευξη των στόχων της διοίκησης. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου επεκτείνεται και πέραν των ζητημάτων εκείνων τα οποία σχετίζονται άμεσα με τις λειτουργίες του λογιστικού συστήματος και περιλαμβάνει το ελεγκτικό περιβάλλον και τις ελεγκτικές διαδικασίες. Το διεθνές ελεγκτικό πρότυπο αναφέρει τους εγγενείς περιορισμούς του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

- Τη συνήθη απαίτηση της Διοίκησης ότι το κόστος εσωτερικού ελέγχου δεν υπερβαίνει τα αναμενόμενα να προκύψουν οφέλη
- Οι περισσότεροι εσωτερικοί έλεγχοι τείνουν σε τρέχουσες συναλλαγές και όχι σε μη τρέχουσες.
- Η πιθανότητα για ανθρώπινο σφάλμα εξαιτίας αμέλειας, λανθασμένης κρίσης και παρανόηση των οδηγιών
- Η πιθανότητα παράκαμψης εσωτερικών ελέγχων με τη συνεργία μέλους της Διοίκησης ή υπαλλήλου με τρίτους εντός και εκτός της οικονομικής μονάδας
- Η πιθανότητα κατά την οποία ένα πρόσωπο υπεύθυνο για τον εσωτερικό έλεγχο μπορεί να κάνει κατάχρηση αυτής της υπευθυνότητας

- Η πιθανότητα κατά την οποία οι διαδικασίες να ήταν ακατάλληλες λόγω κάποιων μεταβολών

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου λόγω των περιορισμών αυτών δεν μπορεί να παρέχει στη Διοίκηση αμετάκλητα αποδεικτικά στοιχεία ότι οι σκοποί επιτεύχθηκαν.

- Ελεγκτικό Περιβάλλον

Σύμφωνα με το διεθνές ελεγκτικό πρότυπο, ελεγκτικό περιβάλλον σημαίνει την καθολική στάση, ετοιμότητα πνεύματος και πράξεις της Διοίκησης αναφορικά με το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και τη σημασία του στην οικονομική μονάδα. Το ελεγκτικό περιβάλλον επιδρά στην αποτελεσματικότητα των συγκεκριμένων ελεγκτικών διαδικασιών, από μόνο του όμως δεν εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Ο ελεγκτής πρέπει να κατανοήσει το περιβάλλον ελέγχου επαρκώς, για να μπορέσει να εκτιμήσει τη στάση, την επίγνωση και τις ενέργειες των μελών του διοικητικού συμβουλίου αναφορικά με τους εσωτερικούς ελέγχους.

Ο ελεγκτής, σύμφωνα με το Ελληνικό Ελεγκτικό Πρότυπο 4400, οφείλει να εξασφαλίζει επαρκή κατανόηση της νοοτροπίας και του κλίματος μέσα στο οποίο λειτουργεί ο οργανισμός σε βαθμό που να επιτρέπει την αξιολόγηση των παραμέτρων αυτών, της σημαντικότητας που αποδίδεται στη διασφάλιση της καλής λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και της ταχύτητας ανταπόκρισης, σε περιπτώσεις που είναι απαραίτητο να υπάρξουν διορθωτικές παρεμβάσεις.

- Ελεγκτικές Διαδικασίες

Ελεγκτικές Διαδικασίες, σύμφωνα με διεθνές ελεγκτικό πρότυπο 400 σημαίνουν όλες οι αρχές, μεθόδους, και διαδικασίες επιπρόσθετα του ελεγκτικού περιβάλλοντος. Οι ελεγκτικές διαδικασίες περιλαμβάνουν:

- Έκθεση, επισκόπηση και αποδοχή συμβιβασμών
- Έλεγχο αριθμητικής ακρίβειας των δικαιολογητικών στοιχείων
- Έλεγχο εφαρμογών και περιβάλλοντος ηλεκτρονικών πληροφοριακών συστημάτων
- Τήρηση και επισκόπηση λογαριασμών ελέγχου και προσωρινών ισολογισμών
- Αποδοχή και έλεγχο τεκμηρίων
- Σύγκριση εσωτερικών δεδομένων με εξωτερικές πηγές πληροφόρησης

- Σύγκριση αποτελεσμάτων καταμετρήσεων Ταμείου, χρεογράφων και αποθεμάτων με τα λογιστικά στοιχεία
- Περιορισμό άμεσης φυσικής προσπέλασης σε περιουσιακά στοιχεία και λογιστικά αρχεία
- Σύγκριση και ανάλυση οικονομικών αποτελεσμάτων με προϋπολογισμένα ποσά

Η πλήρης κατανόηση του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου έχει μεγάλη σημασία για το σχεδιασμό και την πραγματοποίηση του ελέγχου. Η κατανόηση του εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με το διεθνές ελεγκτικό πρότυπο, συμπληρώνεται από α) ερωτήματα προς τη Διοίκηση, το Εποπτικό και λοιπό προσωπικό σε διάφορα οργανωτικά επίπεδα, β) εξέταση δικαιολογητικών και αρχείων που δημιουργούνται από τα συστήματα λογιστικής και εσωτερικού ελέγχου και γ) παρακολούθηση όλων των δραστηριοτήτων και λειτουργιών του οργανισμού.

Ο ελεγκτής θα πρέπει να τεκμηριώνει στα ελεγκτικά φύλλα εργασίας την αντίληψη που απέκτησε πάνω στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου και την εκτίμησή του για τον κίνδυνο του εσωτερικού ελέγχου. Η τεχνική που θα χρησιμοποιηθεί για την τεκμηρίωση της πληροφόρησης είναι θέμα κρίσεως του ελεγκτή. Τέτοιες τεχνικές είναι τα ερωτηματολόγια, αφηγηματικές περιγραφές, καταστάσεις ελέγχου και διαγράμματα ροής. Όσο πιο πολύπλοκα είναι τα συστήματα λογιστικής και εσωτερικού ελέγχου και πιο εκτεταμένες οι διαδικασίες του ελεγκτή τόσο πιο εκτεταμένη είναι η τεκμηρίωση που θα χρειαστεί να γίνει από τον ελεγκτή.

4.3.1 Πρότυπα Επαγγελματικής Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου

Σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και σε εθνικό τα πλέον έγκυρα και γενικής αποδοχής ελεγκτικά πρότυπα που καθορίζουν τη φύση, την έκταση και το σκοπό της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου εμπεριέχονται στα εκδοθέντα από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών «Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου». Με τα επαγγελματικά αυτά πρότυπα επιδιώκεται να παρουσιαστεί το έργο των εσωτερικών ελεγκτών όπως πρέπει να είναι στην πράξη. Τα επαγγελματικά αυτά πρότυπα εξυπηρετούν τους εσωτερικούς ελεγκτές και τα μέλη του κοινωνικού συνόλου που εξυπηρετούνται από αυτούς. Με βάση τα πρότυπα αυτά οι εσωτερικοί ελεγκτές

μπορούν να αξιολογήσουν το επίπεδο της ποιότητας των δραστηριοτήτων τους. Τα πρότυπα αυτά χρησιμοποιούνται και σαν βάση για την διαρκή εκπαίδευση των εσωτερικών ελεγκτών ώστε να προσεγγίσουν τα επιθυμητά επίπεδα τελειότητας.

Παρατίθεται η σύνοψη των Γενικών και Ειδικών προτύπων για την επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου

100 Ανεξαρτησία – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από τις δραστηριότητες που ελέγχουν

110 Οργανωτικό Καθεστώς – Το οργανωτικό καθεστώς του τμήματος εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι επαρκές έτσι ώστε να επιτρέπει την εκπλήρωση των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων του.

120 Αντικειμενικότητα – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι αντικειμενικοί κατά τη διενέργεια των ελέγχων

200 Επαγγελματική Επάρκεια – Οι εσωτερικοί έλεγχοι πρέπει να γίνονται με επαγγελματισμό και με την οφειλόμενη επαγγελματική επιμέλεια

Το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου

210 Στελέχωση – Το τμήμα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να παρέχει τη διαβεβαίωση ότι η τεχνική επάρκεια γνώσεων και το εκπαιδευτικό υπόβαθρο ελεγκτών είναι κατάλληλα για τους ελέγχους που θα πραγματοποιηθούν

220 Γνώση, Δεξιότητες και Εξειδίκευση – Το τμήμα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κατέχει ή να αποκτά τη γνώση, τις δεξιότητες και την εξειδίκευση που απαιτούνται για την υλοποίηση των ευθυνών της για έλεγχο.

230 Εποπτεία – Το τμήμα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να παρέχει διαβεβαίωση ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι εποπτεύονται σωστά.

Ο Εσωτερικός Ελεγκτής

240 Συμμόρφωση προς Πρότυπα Συμπεριφοράς – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να συμμορφώνονται προς επαγγελματικά πρότυπα συμπεριφοράς

250 Γνώση, Δεξιότητες και Εξειδίκευση – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να κατέχουν την απαραίτητη γνώση, τις δεξιότητες και την εξειδίκευση για την διενέργεια εσωτερικών ελέγχων.

260 Ανθρώπινες Σχέσεις και Επικοινωνίες – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι έμπειροι στη συναλλαγή με κόσμο και στην αποτελεσματική επικοινωνία.

270 Συνεχής Εκπαίδευση – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διατηρούν την τεχνική τους ικανότητα μέσω συνεχούς εκπαίδευσης.

280 Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ασκούν με τη δέουσα επαγγελματική επιμέλεια τους εσωτερικούς ελέγχους.

300 Πλαίσιο Εργασίας – Το πλαίσιο των εσωτερικών ελέγχων πρέπει να περιλαμβάνει την εξέταση και αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου του οργανισμού και της ποιότητας της εργασιακής απόδοσης κατά την εκτέλεση ανατεθειμένων καθηκόντων.

310 Αξιοπιστία και Αρτιότητα Πληροφοριών – Οι εσωτερικοί έλεγχοι πρέπει να διενεργούν επανέλεγχο της αξιοπιστίας και αρτιότητας των οικονομικών και λειτουργικών πληροφοριών και των τρόπων που χρησιμοποιούνται για την εξακρίβωση, μέτρηση, ταξινόμηση και υποβολή έκθεσης τέτοιων πληροφοριών.

320 Συμμόρφωση προς Πολιτικές, Προγράμματα, Διαδικασίες, Νόμους και Διατάξεις – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διενεργούν επανέλεγχο των καθιερωμένων συστημάτων για διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις πολιτικές, τα προγράμματα, τις διαδικασίες, τους νόμους και τους κανονισμούς εκείνους, που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο σε λειτουργίες και εκθέσεις και πρέπει να προσδιορίζουν αν ο οργανισμός έχει συμμορφωθεί.

330 Διασφάλιση Περιουσιακών Στοιχείων – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διενεργούν επανέλεγχο των τρόπων διασφάλισης των περιουσιακών στοιχείων και να επαληθεύουν την ύπαρξη τέτοιων περιουσιακών στοιχείων.

340 Οικονομική και Αποτελεσματική Χρήση Πόρων – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αξιολογούν την οικονομία και την αποτελεσματικότητα με τις οποίες χρησιμοποιούνται οι πόροι.

350 Επίτευξη Τεθέντων Αντικειμενικών Σκοπών και Στόχων για Λειτουργίες ή Προγράμματα – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διενεργούν επανέλεγχο λειτουργιών για να διαπιστώσουν αν τα αποτελέσματα είναι σε λογική ακολουθία με τους αντικειμενικούς σκοπούς και επιδιώξεις και αν οι λειτουργίες ή τα προγράμματα υλοποιούνται όπως προγραμματίστηκαν.

400 Επιτέλεση Εργασίας Ελέγχου – Η εργασία ελέγχου πρέπει να συμπεριλαμβάνει προγραμματισμό του ελέγχου, εξέταση και αξιολόγηση πληροφοριών, ανακοίνωση αποτελεσμάτων και συνεχή παρακολούθηση.

410 Προγραμματισμός και Έλεγχος – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να προγραμματίζουν κάθε έλεγχο

420 Εξέταση και Αξιολόγηση Πληροφοριών – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να συλλέγουν, αναλύουν, ερμηνεύουν, τεκμηριώνουν τις πληροφορίες για στήριξη των αποτελεσμάτων του ελέγχου.

430 Ανακοίνωση Αποτελεσμάτων – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να υποβάλλουν έκθεση για τα αποτελέσματα της εργασίας ελέγχου.

440 Διενέργεια Συνεχούς Παρακολούθησης – Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διενεργούν συνεχή παρακολούθηση για να διαπιστώσουν ότι έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα σχετικά με τις διαπιστώσεις στην έκθεση ελέγχου.

500 Διοίκηση του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου – Ο διευθυντής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διοικεί σωστά το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου

510 Σκοπός, Διαδικασία, Ευθύνη - Ο διευθυντής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να έχει μια δήλωση σκοπού, δικαιοδοσίας και ευθύνης για το τμήμα εσωτερικού ελέγχου.

4.3.2 Πρότυπα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών των ΗΠΑ (IIA)

Τα Πρότυπα σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών των Η.Π.Α. (IIA) χωρίζονται σε τρία μέρη:

- 1. Πρότυπα Χαρακτηριστικών Ιδιοτήτων (Attribute Standards - Σειρά 1000)**, τα οποία περιγράφουν τα χαρακτηριστικά των οργανισμών και των προσώπων που ασκούν Εσωτερικό Έλεγχο.
- 2. Πρότυπα Απόδοσης (Performance Standards - Σειρά 2000)**, τα οποία περιγράφουν τη φύση των δραστηριοτήτων του Εσωτερικού Ελέγχου και παρέχουν κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να αξιολογηθεί η απόδοση του Εσωτερικού Ελέγχου.
- 3. Πρότυπα Εφαρμογής (Implementation Standards)**, τα οποία εξειδικεύουν τις δύο πρώτες κατηγορίες Προτύπων σε συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας (π.χ. Έλεγχος Συμμόρφωσης, Έλεγχος Απάτης κλπ.)

ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΙΔΙΟΤΗΤΩΝ

1000 - Σκοπός, Αρμοδιότητες, Υπευθυνότητες

Ο σκοπός, οι αρμοδιότητες και οι υπευθυνότητες της δραστηριότητας του Εσωτερικού Ελέγχου θα πρέπει να καθορίζονται γραπτώς στο Καταστατικό Έγγραφο (charter), το οποίο θα πρέπει να είναι συμβατό με τα Πρότυπα, και να εγκρίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

1100 - Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα

Η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου πρέπει να είναι ανεξάρτητη και οι Εσωτερικοί Ελεγκτές να ασκούν τα καθήκοντά τους με αντικειμενικό τρόπο.

1200 - Επάρκεια Γνώσεων και Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια

Οι Εσωτερικοί Έλεγχοι θα πρέπει να εκτελούνται με επάρκεια γνώσεων και δέουσα επαγγελματική επιμέλεια.

1300 - Πρόγραμμα Ποιοτικής Διασφάλισης και Βελτίωσης

Ο Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου θα πρέπει να αναπτύσσει και να τηρεί ένα πρόγραμμα ποιοτικής διασφάλισης και βελτίωσης, το οποίο να καλύπτει όλες τις πλευρές της δραστηριότητας του Εσωτερικού Ελέγχου και να εποπτεύει συνεχώς την αποτελεσματικότητά του. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να σχεδιάζεται με τρόπο ώστε να βοηθάει τον εσωτερικό Έλεγχο να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού και να διαβεβαιώνει ότι η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου διενεργείται σύμφωνα με τα Πρότυπα και τον Κώδικα Ηθικής.

ΠΡΟΤΥΠΑ ΑΠΟΔΟΣΗΣ

2000 - Διοίκηση του Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου θα πρέπει να διοικεί αποτελεσματικά την δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου, ώστε να διασφαλίζεται ότι προσθέτει αξία στην επιχείρηση.

2100 - Φύση Εργασιών

Η δραστηριότητα του Εσωτερικού Ελέγχου αξιολογεί και συμβάλλει στην βελτίωση των συστημάτων Διαχείρισης Κινδύνων, Ελέγχου και Εταιρικής Διακυβέρνησης.

2200 - Σχεδιασμός Ελεγκτικών Εργασιών

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές θα πρέπει να αναπτύσσουν και να συντάσσουν ένα πλάνο για κάθε ελεγκτική ενασχόλησή τους.

2300 - Διενέργεια των Ελεγκτικών Εργασιών

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές θα πρέπει να προσδιορίζουν, να αναλύουν, να αξιολογούν και να καταγράφουν όλες τις επαρκείς πληροφορίες για την επίτευξη των στόχων των ελεγκτικών ενασχολήσεών τους.

2400 - Επικοινωνία των Αποτελεσμάτων

Οι Εσωτερικοί Ελεγκτές θα πρέπει να επικοινωνούν τα αποτελέσματα της εργασίας τους καταλλήλως.

2500 - Διαδικασία Επόπτευσης

Ο Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου θα πρέπει να εφαρμόζει ένα σύστημα παρακολούθησης της εξέλιξης των διαπιστώσεων που έχουν γνωστοποιηθεί στη Διοίκηση.

2600 - Αποδοχή των Κινδύνων από τη Διοίκηση

Όταν ο Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου πιστεύει ότι η διοίκηση έχει κάνει αποδεκτό ένα επίπεδο κινδύνου το οποίο είναι υπερβολικό για την επιχείρηση, θα πρέπει να συζητάει το θέμα με την ανώτερη διοίκηση. Εάν δεν εξευρεθεί κοινή λύση, τότε ο Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου και η ανώτερη διοίκηση θα πρέπει να αναφέρουν το θέμα στο Διοικητικό Συμβούλιο για επίλυση.

Ωστόσο, αυτά τα διεθνή πρότυπα εγείρουν ορισμένα θεμελιώδη ερωτήματα. Υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματικότητά τους σε πολλές αναπτυσσόμενες και μεταβατικές χώρες. Η διεθνής εμπειρία στην ενίσχυση και τη δημιουργία των προτύπων του ΠΑ αποκάλυψε μια σειρά κοινών προβλημάτων, που δεν αντιμετωπίζονται εντελώς με τα νέα πρότυπα. Τα πρότυπα αυτά πράγματι εμφανίζονται περισσότερο αποτελεσματικά όταν εφαρμόζονται σε προηγμένες χώρες, και ίσως ακόμη και μια περιορισμένη ομάδα των χωρών αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να εξεταστεί το πληροφοριακό περιεχόμενο των λογιστικών αρχών των επιχειρήσεων και των τραπεζικών ιδρυμάτων που δεν δημοσίευσαν καταστάσεις αποτελεσμάτων για το πρώτο εξάμηνο του έτους 2012. Ειδικότερα εξετάζεται η σχέση μεταξύ είδους γνώμης και κερδών για τις χρήσεις πριν το 2012 με σκοπό να αναλυθεί το πληροφοριακό τους περιεχόμενο και να βρεθεί εάν υπάρχουν ενδείξεις προβλημάτων στις συγκεκριμένες εταιρίες τα αντίστοιχα έτη.

Το δείγμα περιέχει συνολικά 23 εισηγμένες επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών για την περίοδο 2009-2011. Έγινε διαχωρισμός του δείγματος σε τράπεζες και σε εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα το δείγμα αποτελείται από εννέα τραπεζικά ιδρύματα και δέκα τέσσερις εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις. Υπολογίστηκαν 2 μεταβλητές τα Αποπληθωρισμένα Κέρδη και η Γνώμη που εξέφρασε ο ορκωτός ελεγκτής (1 εάν υπήρχε σύμφωνη γνώμη και 0 εάν υπήρχε σύμφωνη γνώμη με θέμα έμφασης - ΣΓΜΕ). Ο αποπληθωρισμός των κερδών έγινε για να αφαιρεθεί η επίδραση των φαινομένων κλίμακας και να χρησιμοποιηθούν τα ίδια κεφάλαια. Το περιορισμένο δείγμα δεν επιτρέπει τη χρήση παλινδρόμησης και συνεπώς χρησιμοποιείται η συσχέτιση. Για κάθε έτος και κάθε δείγμα υπολογίσαμε τη συσχέτιση μεταξύ κερδών και είδους γνώμης. Τα στοιχεία της περιγραφικής στατιστικής παρατίθενται στον πίνακα 1.

Από τα στοιχεία της περιγραφικής στατιστικής (πίνακας 1) φαίνεται ότι για τις εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις η γνώμη του ορκωτού ελεγκτή είναι μοιρασμένη μεταξύ της “σύμφωνης γνώμης” και της “σύμφωνης γνώμης με θέμα έμφασης”. Ενώ δεν ισχύει το ίδιο για τις τράπεζες και για τις δύο χρονιές. Στους πίνακες 2 και 3 παρατηρούμε πως ο βαθμός συσχέτισης των κερδών των τραπεζών με τη γνώμη του ελεγκτή για το έτος 2009 ισούται με 0,02 επομένως είναι μικρότερος από τον συντελεστή συσχέτισης 0,05 και για το έτος 2010 μπορεί η τιμή να είναι 0,09 υψηλότερη από την προηγούμενη χρονιά αλλά παραμένει μικρότερη από τον συντελεστή συσχέτισης 0,1. Το συμπέρασμα που προκύπτει για τις Τράπεζες είναι πως το επίπεδο των κερδών συνδέεται ανάλογα με το είδος γνώμης που εξέφρασαν οι ορκωτοί ελεγκτές, δηλαδή όσο υψηλότερα τα κέρδη τόσο υψηλότερη η πιθανότητα η

έκθεση να είναι με “σύμφωνη γνώμη”, ενώ για τις εμποροβιομηχανικές επιχειρήσεις δεν προκύπτει παρόμοια συσχέτιση. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε πως ενώ το έτος 2011 ήταν προς εξέταση, δε προέκυψαν αποτελέσματα καθώς το δείγμα μας ήταν κατά πολύ μικρότερο από το αρχικό, καθώς μόνο 7 από τις 23 επιχειρήσεις δημοσίευσαν ετήσια οικονομική έκθεση. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η περίοδος που εξετάζετε αφορά την κρίση και η κρίση κατά κύριο λόγο επηρεάζει τις τράπεζες και το δείγμα εμπεριέχει μόνο επιχειρήσεις που δεν κατάφεραν να δημοσιεύσουν καταστάσεις αποτελεσμάτων τα αποτελέσματα μπορούν να ερμηνευτούν ως ένδειξη ότι η δημοσίευση αρνητικών νέων (ζημιά) για τις Τράπεζες του δείγματος οδηγεί τους ελεγκτές στο να είναι πιο επιφυλακτικοί.

Παρόλα αυτά λόγω του περιορισμένου εύρους της ανάλυσης και του δείγματος εναπόκειται σε μελλοντική έρευνα η περαιτέρω εξέταση του θέματος.

Στατιστικά Αποτελέσματα

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΠΕΡΙΦΡΑΦΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Earnings_2009	14	-0,99	0,57	-0,15	0,37
Earnings_2010	14	-4,68	0,52	-0,47	1,24
Gnomi_2009	13	0,00	1,00	0,53	0,51
Gnomi_2010	12	0,00	1,00	0,41	0,51
Earnings_2009_Banks	9	-0,58	0,11	-0,07	0,24
Earnings_2010_Banks	9	-2,32	0,04	-0,36	0,79
Gnomi_2009_Banks	9	0,00	1,00	0,66	0,50
Gnomi_2010_Banks	9	0,00	1,00	0,66	0,50

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΚΕΡΔΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ - ΓΝΩΜΗΣ 2009				
			Earnings_2009_Banks	Gnomi_2009_Banks
Kendall'stau_b	Earnings_2009_Banks	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 9	,707 ,020 9
	Gnomi_2009_Banks	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,707 ,020 9	1,000 . 9
Spearman'sro	Earnings_2009_Banks	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 9	,822 ,007 9
	Gnomi_2009_Banks	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,822 ,007 9	1,000 . 9

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΚΕΡΑΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΓΝΩΜΗΣ 2010				
			Earnings_2010_Banks	Gnomi_2010_Banks
Kendall'stau_b	Earnings_2010_Banks	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 9	,525 ,091 9
	Gnomi_2010_Banks	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,525 ,091 9	1,000 . 9
Spearman'srho	Earnings_2010_Banks	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 9	,598 ,089 9
	Gnomi_2010_Banks	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,598 ,089 9	1,000 . 9

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΚΕΡΑΟΥΣ ΕΜΠΡΟΠ/ΚΩΝ ΕΠΙΧ.-ΓΝΩΜΗΣ 2009				
			Earnings_2009	Gnomi_2009
Kendall'stau_b	Earnings_2009	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 14	-,070 ,775 13
	Gnomi_2009	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-,070 ,775 13	1,000 . 13
Spearman'srho	Earnings_2009	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 14	-,083 ,789 13
	Gnomi_2009	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-,083 ,789 13	1,000 . 13

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΚΕΡΑΟΥΣ ΕΜΠΡΟΠ/ΚΩΝ ΕΠΙΧ.-ΓΝΩΜΗΣ 2010				
			Earnings_2010	Gnomi_2010
Kendall's tau_b	Earnings_2010	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 14	,021 ,935 12
	Gnomi_2010	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,021 ,935 12	1,000 . 12
Spearman's rho	Earnings_2010	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 14	,025 ,940 12
	Gnomi_2010	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,025 ,940 12	1,000 . 12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λόγω των πρόσφατων ραγδαίων χρηματοοικονομικών συνθηκών και οικονομικών σκανδάλων που ταλανίζουν την οικονομία μας, η εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού και γενικότερα των συμμετόχων έχει κλονιστεί ως προς τη δίκαιη διαχείριση των οργανισμών. Ο εσωτερικός έλεγχος σήμερα θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μία αναγκαία λειτουργία του σύγχρονου "management", ο οποίος παρέχει συμβουλές σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα της διοίκησης. Επομένως, ο εσωτερικός έλεγχος περιλαμβάνει εκτός από τις λογιστικές υπηρεσίες και υπηρεσίες διοικητικής φύσεως. Ο αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος αποτελεί το σημερινό εργαλείο της διοίκησης των επιχειρήσεων, ο οποίος βοηθά τον οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του μέσω της παροχής υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση, προσφέροντας μία συστηματική επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και των διαδικασιών εταιρικής διακυβέρνησης.

Παρά την βελτίωση που συντελέστηκε στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων έπειτα από την εισαγωγή του Νόμου 3016/17-5-2002 περί εταιρικής διακυβέρνησης, δεν φαίνεται να λειτουργεί κατάλληλα το θεσμοθετημένο πλαίσιο λειτουργίας που θα ενίσχυε αυτά. Μια αιτία για τη διαπίστωση αυτή είναι ότι ο νόμος 3016 περιείχε ασάφειες ως προς το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου, γεγονός που είχε σαν αντίκτυπο οι επιχειρήσεις στην συντριπτική πλειοψηφία τους να αντιλαμβάνονται τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας με διαφορετική δομή, οργάνωση και περιεχόμενο.

Ένα ακόμα διαπιστωμένο πρόβλημα στην Ελληνική αγορά είναι ο τρόπος με τον οποίο επιλέγονται τα στελέχη της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου, τα τυπικά τους προσόντα και η υποτιθέμενη ανεξαρτησία τους στη διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να αναγνωρίσει ότι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της αξιοπιστίας του οργανισμού με ταυτόχρονα επιβεβαιωτική και συμβουλευτική δράση προς τη διοίκηση του οργανισμού. Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να δρουν πάντα με επαγγελματισμό και με πλήρη εναρμόνιση με τα Διεθνή Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου για την επαγγελματική

άσκηση του εσωτερικού ελέγχου καθώς και με την πολιτική και τις διαδικασίες του οργανισμού.

Ακόμα στη χώρα μας πρέπει να γίνει αντιληπτή η ανάγκη υιοθέτησης των αρχών Εταιρικής Διακυβέρνησης, κίνηση που θα έχει μεγάλα μακροπρόθεσμα οφέλη για τις επιχειρήσεις. Είναι δεδομένο ότι οι δυνάμεις της αγοράς επιβάλλουν την εφαρμογή των αρχών και κανόνων της Εταιρικής Διακυβέρνησης, και ιδιαίτερα ωφελημένες είναι οι εταιρείες που εφαρμόζουν ή θα εφαρμόσουν στο μέλλον αυτή στην εταιρική τους κουλτούρα. Ωφελημένες επίσης θα είναι οι εταιρείες που επιδιώκουν και βελτιώνουν συνεχώς τον εσωτερικό έλεγχο και που προσδίδουν την έννοια του συμβούλου στον εσωτερικό ελεγκτή.

Μία επιχείρηση δεν είναι απαραίτητο να είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο για να έχει την ανάγκη εσωτερικού ελεγκτή. Η ανάγκη αυτή πηγάζει από τα οφέλη που θα έχει να αποκομίσει η ίδια η διοίκηση του οργανισμού από την παρουσία εσωτερικού ελεγκτή, δηλαδή αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη διοίκηση. Με αυτό τον τρόπο η εργασία του εσωτερικού ελεγκτή προσθέτει αξία και θωρακίζει έτσι την αποτελεσματικότητα του οργανισμού στην επίτευξη των στόχων του.

Οι ελεγκτικές δραστηριότητες στις εισηγμένες επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο Αθηνών χρίζουν ορισμένες βελτιώσεις. Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να ενισχυθεί, ώστε να προσθέτει αξία στην επιχείρηση και να αντιμετωπίζει ελεγκτικά τους κινδύνους που εμφανίζονται στην επιχείρηση. Ακόμη, η υποχρεωτική πιστοποίηση της επάρκειας του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου από τους εξωτερικούς-ορκωτούς ελεγκτές θα βοηθούσε στην αξιοπιστία του. Επίσης, η ίδια η επιτροπή κεφαλαιαγοράς θα πρέπει να αναβαθμίσει τον ελεγκτικό της ρόλο, δίνοντας έμφαση στην πρόληψη κυρίως ως προς την συμμόρφωση με τους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης και την επάρκεια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Οι οργανισμοί θα πρέπει να μάθουν να λειτουργούν σε ένα πιο "ηθικό περιβάλλον" και να εφαρμόζουν τις αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης για να καταστούν ανταγωνιστικοί. Μόνο έτσι θα είναι σε θέση να επιβιώσουν από αυτήν την πρωτόγνωρη χρηματοοικονομική κρίση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Ελληνική

Καζαντζής Χ., «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος, Μία συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», Εκδόσεις Business Plus A.E., Πειραιάς 2006

Κακαβούλη Σπύρος Π., «Οικονομικές καταστάσεις - Ένα απαραίτητο εργαλείο της σύγχρονης διοίκησης», 2005

Κάντζος Κωνσταντίνος (2006) «Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική»

Λουμιώτης Ι. Βασίλειος, «Βασικές Οδηγίες Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων», Ινστιτούτο Εκπαίδευσης ΣΟΕΛ, 2η Έκδοση, Αθήνα 2008

Παπαδάτου Θεοδώρα, «Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιριών», Εκδόσεις Σακκούλα, Β' Έκδοση, Θεσσαλονίκη 2005

Παπαστάθης Παντελής, «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) στις Επιχειρήσεις-Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του», Α' τόμος, Ιδιωτική Έκδοση, Αθήνα, 2003

Τσακλαγκάνος Άγγελος, «Ελεγκτική», Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2005

Τσάμης Αναστάσιος Δ. (2010), «Δεοντολογία Εσωτερικού Ελέγχου»

Φίλος Ιωάννης Λ. (2004). «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων»

B. Ξενόγλωσση

Barry J. Cooper, Philomena Leung and Clive Mathews, «Internal Audit: An Australian Profile», *Managerial Auditing Journal*, Vol.9, pp. 13-19 1994

Bierstaker, J., Brody, R. and C. Pacini, 2006, "Accountants' perceptions regarding fraud detection and prevention methods", *Managerial Auditing Journal*, 21(5), 520-535.

Carcello et al., 2005a; 2005b; Goodwin-Stewart and Kent, 2006; Paape et al., 2003; Spira and Page, 2003)

Chan, M., 1995, "Achieving audit uniformity out of diversity: a case study of an international bank", *Managerial Auditing Journal*, 10(4), 44-48.

Dan M. Guy-C. Wane Alderman-Alan J. Winters, "Auditing", 4th edition, The Dryden Press, 1996

Gerrit Sarens ,The International Journal of Accounting, Volume 46, Issue 4, December 2011, Pages 365-389 Mohammad J. Abdolmohammadi,
 Gopal V. Krishnan and Gnanakumar Visvanathan, "Reporting Internal Control Deficiencies In The Post-Sarbanesoxley Era: The Role Of Auditors And Corporate Governance", October 2005

Gramling et al. «The Role of The Internal Audit Function in Corporate Governance: A Synthesis of The Extant Internal Auditing Literature and Directions for Future Research» Journal of Accounting Literature vol. 2004 no. 23 (2004), page 194-244

Hollis Ashbaugh-Skaife, Daniel W. Collins & William R. Kinney, Jr.. "The Discovery and Reporting of Internal Control Deficiencies Prior to SOX-Mandated Audits", March 1, 2005, Revised February 28, 2006

Hillison, W., Pacici, C. and D. Sinason, 1999, "The internal auditor as fraud-buster", Managerial Auditing Journal, 14(7), 351-362.

James Bierstaker, Lawrence Abbott and Susan Parker, "Current Issues in Auditing Volume 4, Issue 2", American Accounting Association, 2010

Krell E. «Is Sarbanes-Oxley Compromising Internal Audit?» August 1, 2005, Journal business finance

Koutoupis, A. G. and A. Tsamis, 2008, Risk based internal auditing within Greek banks: a case study approach, Springer Science + Business Media, LLC.

James Bierstaker, Lawrence Abbott and Susan Parker, "Comments by the Auditing Standards Committee of the Auditing Section of the American Accounting Association on IIA's Exposure Draft of 2010 International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing", 8 Σεπτεμβρίου 2010

Sarens Gerrit, Interaction between internal auditors and the audit committee: An analysis of expectations and perceptions, January 2006

S.A.S. (Statement on Auditing Standards/Δήλωση στα ελεγκτικά πρότυπα), No 1 Section 320.09 AICPA Committee on Auditing Procedures

SAS No. 65: Consideration of the Internal Audit Function in an Audit of Financial Statements

SAS No. 78: Consideration of the Internal Control Structure in a financial statement Audit. An amendment to SAS No.55

Susan W. Eldridge and Burch T. Kealey, "SOX Costs: Auditor Attestation under Section 404", June 2005

Yan Zhang, Jian Zhou, and Nan Zhou, "Audit Committee Quality, Auditor Independence, and Internal Control Weaknesses", 2006

Γ. Ηλεκτρονικές Πηγές

http://www.hiia.gr/internal_audit_protipa.htm

<http://www.drogalas.gr/>

<http://www.bankofgreece.gr>

http://www.hiia.gr/internal_audit_code.htm<http://www.coso.org/>

<http://www.ifac.org/>

<http://www.ase.gr/>

Δ. Νόμοι

Ν. ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3016/2002 «Για την εταιρική διακυβέρνηση, θέματα μισθολογίου και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 110/17.05.2002), όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 26 του νόμου 3091/2002 (ΦΕΚ 330/24.12.2002)